سه‌جنگ خطوط دانشمندان ایرانی

ازسدهٔ یازدهم

محمدتقی دانش‌پژوه

در کتابخانه مدرسه سپهسالار جدید[1] و کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران و موزه بریتانیا سه جنگ نگاهداری می‌شود که چندین دانشمند سدهٔ یازدهم درآنها به خط خود چیزی نوشته‌اند. این‌جنگها ازاین رهگذر که سند زنده ایست‌ازخطوط آنها بسیارارزنده است و می‌توان از آنها در تشخیص بسیاری از کتابها و رساله که به آنها نسبت می‌دهند بهره برد و پی برد که تا چه اندازه آنان به خوشنویسی گرایش داشته اند.

در اینجا محتویات این سه جنگ‌را می‌بینیم و با نمونه ای از خط چند دانشمند نامور این سده آشنا می‌شویم.

۱ ــ جنگ میرزا محمد مقیم پس میرا قوامای مستوفی شاه عباس یکم که کتابدار شاه عباس دوم (۱۰۱۲ ــ ۱۰۷۸) بود شد. نسخه ۲۹۲۹ کتابخانه مدرسه سپهسالار (فیلم ۵۵۲۹ دانشگاه تهران). درج در (۱. ۲۸۰ و ۴. ۲۰) مجموعه‌التذکارات خوانده شده‌است. ما در فهرست سپهسالار (۴. ۷۹) از آن به اجمال یاد کردیم و در جاهای دیگر آن هم یاد آن هست که خواهیم دید. این جنگ در ۱۰۵۵ تا ۱۰۶۱ برای میرزا محمد مقیم گرداوری شدو سی واند دانشمند در آن به خط خود و به درخواست او چیزی نوشته اند بدینگونه.

۱ ــ میرزا ابراهیم پسی صدرای شیرازی (ص ۵۵)

۲ ــ عبدالرزاق لاهیجی (۵۶)

۳ ــ محمد مهدی بنی حبیب‌اله جسینی و رقم در رمضان ۱۰۶۰ (ص ۵۷)

۴ ــ اسداله (ص ۹۷)

۵ ــ عبدالعلی گیلانی (ص ۹۹)

۶ ــ خواجه علی‌مقیم مدرس جامع مشهد در مشهد در ۱۲ ج ۱۰۶۰/۲ (۱۹۹ ــ ۱۲۲) ــ (شعر فارسی او است)

---

۱ ــ هم اکنون مدرسهٔ مطهری نامیده می‌شود.

۷ ــ سید میرزا حسن بن محمد زمان رضوی (ص ۱۲۷)
۸ ــ محمدعلی بن سید محمدبن حبیب اله قاضی مولوی
درج ۱۱۱۹/۲ (ص ۱۲۸)
۹ ــ آقا حسین فرزند جمال الدین محمد خوانساری (ص ۱۳۱ ــ ۱۳۲)
۱۰ ــ محمدقاسم بن‌شجاع‌الدین‌نجفی‌در اصفهان‌در ۲۰ ج ۱۰۶۱/۱ (ص ۱۴۸ و ۲۱۵۱)
۱۱ ــ بدرالدین‌حسن عاملی مدرس مشهد رضوی استاد میرزا محمد مقیم در دارالکتب‌دولت‌عباسی پس‌از سفرقندهاروفتح‌مشهد در ۱۰۵۶ (ص ۲۴۷)
۱۲ ــ محمد بن حسین اسد آبادی (ص ۱۵۷ ــ ۱۵۸)
۱۳ ــ شیخ‌علی‌بن‌محمد بن‌حسین‌عاملی (۱۰۱۴ ــ ۱۱۰۴) نگارندهٔ دارالمنقور که چند حدیث‌در آن نوشته‌است (ص ۱۶۰ ــ ۱۶۲ و ۱۷۰ ــ ۱۷۹) و آن در ذریعه (۱ ، ۲۸۰) الاحادیث‌النافعة نامیده شده است .
۱۴ ــ محمد تقی مجلسی (ص ۱۸۲)
۱۵ ــ ابراهیم رازی (ص ۱۸۳ و ۱۸۷ ، ۱۸۸و ۱۸۹)
۱۶ ــ محمد علی استرابادی داماد مجلسی یکم (ص ۱۸۵)
۱۷ ــ عبدالله خفری در اصفهان در ۱۰۶۱ (ص ۱۸۶)
۱۸ ــ محمود رازی (ص ۱۸۹ ــ ۱۹۰)
۱۹ ــ محمد باقر یزدی (ص ۱۹۱)
۲۰ ــ حسین بن عبدالصمد در ۲۶ ج ۱۰۶۰/۲ در مشهد (ص ۱۹۲)
۲۱ ــ علی رضا خادمی (ص ۱۹۴)
۲۲ ــ علی‌خان که شعر خود را در باغچهٔ علی خان مصلی شیراز در اواخر دق ۱۰۶۱ نوشته باآوردن پاسخ خودش در شب‌آدینه‌شوال ۱۰۶۱ در کنار آب رکناباد (ص ۲۰۱)
۲۳ ــ احمد بن حاجی محمد تونی برادر عبداله تونی (ص ۲۲۰)
۲۴ ــ رضی الدین محمد بن محمد امین (ص ۲۲۳)
۲۵ ــ محمد اشرف حسنی حسینی ویجویی (ص ۲۴۳)
۲۶ ــ عبدالله بن حاجی محمد تونی بشراوی (ص ۲۴۴)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۲۷ ـ محمد یوسف الموتی که رساله مانند در فلسفه به فارسی در آن نوشته است (ص ۲۴۹ ـ ۲۵۱)

۲۸ ـ آخوند رشید عبدالرشید کازرونی حکیم شاگرد صدرا (ص ۲۵۹ ـ ۲۶۰)

۲۹ ـ محمد سمیعافرزند لطف‌اللهراوی برای‌گردآورندهٔ این دفتر (۲۶۲ ـ ۲۶۵)

رساله ها و بندهایی که در این جنگ آمده‌است

۱ ـ نزهة الکتاب و تحفة الاحباب . حسام الدین حسن بن عبدالمؤمن خوبی مظفری (۷۱۱ ۰۵) به نسخ ابومسلم بن‌محمد علی الجشویی در پایان صفحه ۱۰۵۵ (ص ۲ ـ ۳۴ ، آغاز افتاده)

۲ ـ رسالة فی جمع الاسماء (به همان نسخ در ص ۳۶ ـ ۳۸)

۳ ـ وصیة‌الشهیدالاول لاخوانه‌الدینی ، نوشته‌ذین‌الدین بن علی بن الججه (ص ۴۵)

۴ ـ بندی از نوادر الحکمه و کافی (ص ۵۴)

۵ ـ المعلول صورة العلة و ظاهره و العلة حقیقة المعلول و باطنه . ابن العربی (۶۰۶ ۰۵) (ص ۵۹ ـ ۶۰)

۶ ـ شعر بابا افضل (ص ۶۲)

۷ ـ شعر های عربی شاه تهماسب و شاه سلیمان در پاسخ او و پاسخ عربی یک مؤمن بدو (۷۲)

۸ ـ رساله فی وحده الوجود از شیخ‌حسین بن ابراهیم‌تنکابنی‌زندهٔ در ۱۱۰۴ (۲۴۹ :۵) (ص ۹۱ ـ ۹۶)

۹ ـ بندی عرفانی در تاویل‌جملهٔ "الف لام میم" (الم) در آغاز سوره عربی از عبدالباقی تبریزی (ص ۱۰۵ ـ ۱۰۸)

۱۰ ـ ماهیة الحزن : ابن سینا (۴۹۳ ۰۵) نوشتهٔ علی خان در ۶ ج ۱۰۶۰/۲ (ص ۱۹۹)

۱۱ ـ عهد نامهٔ هشام بن عتبة بن وقاص‌به فرمودهٔ علی (ع) که به‌خطوط کوفی نوشته صفی ۴۰ در دیر حزقیل ذوالکفل یافته شده است با ترجمهٔ فارسی (ص ۲۱۵ ـ ۲۱۹)

۱۲ ــ شرح حدیث‌کمیل : عبدالرزاق کاشانی (۵ . ۱۷۲) نوشتهٔ محمد سمیعا پسر لطف‌اللهرازی برای همان محمد مقیم (ص ۲۶۲ ــ ۲۶۵)

۱۳ ــ فضیله الصلوات : محمد شمسای گیلانی (۵ . ۳۷۶) (ص ۲۶۶)

۱۴ ــ اثبات الواجب همان شمسا (۳ : ۳۶) مورخ ۱۰۶۰ (ص ۲۶۶ ــ ۲۶۷) (دزیعه ۱ : ۱۰۵)

میرزا محمد مقیم‌کتابدار (نصرآبادی ۷۵ و ۲۰۸) یاد شده در وصف " مجموعهٔ شاه صفوی ، دیباچه‌ای نوشته‌است که نکته‌تاریخی نداردو تنها ستایش‌خدا و پیامبر وعلی و شاه و خود مجموعه است ، فرمان شاه صفوی بنام میرزا مقیم کتابدار خاصه در مجلس ۱۷ : ۳۷۳ ش ۵۹۹۶/۳۹ ص ۱۰۶ ــ ۱۰۸ هست .

و گویا هم در جنگ ۸۸۲۳ دانشگاه (۱۱۶ ــ ۱۲۰)

آغاز . دیباچه که میرزا محمد مقیم کتابدار نوشته اند . بسطه . و به بستعین .

اول و آخر به وجود و حیات هست کن و نیست‌کن‌کاینات . . .

مبداء عقل و جان معبود آشکار و نهان

انجام : به حق پیغمبر و شاهی که را برادر است ، آمین یا رب‌العالمین

در همین زمان محمد صفی کتابدار سرکار جنگی فراهم آورده است مورخ ۱۰۶۹ چه چند نامه از دانشمندان در آن‌هست وچند دیباچه و چند رساله با شعر فارسی که در فهرست سپهسالار (۴ . ۸ ش ۲۹۳۱) وصف شده است (فیلم ۵۵۳۰ دانشگاه)

۲ ــ جنگ میرزا محمد فیاض برادر محمدباقر محقق سبزواری در گذشتهٔ ۱۰۹۰ ، با فهرستی کهن با اشاره به شمارهٔ برگها ، با تاریخ ۱۲ ع ۱۲۴۱/۱ ، در ۱۲۴۷ از آن امیر اسداللهخان بوده است . با یادداشت تملک فرهاد میرزا .

به نسخ و نستعلیق‌راسته و چلیپای‌سدهٔ ۱۱ است از ۱۰۴۸ تا ۱۰۷۶ ، تاریخهای دیگر تازه تری هم در آن هست . نسخه پیش‌ازاین ازآن آقای امیری فیروز کوهی بودهٔ و اکنون به دانشگاه آمده است (۹۷۰۷)

چندین‌دانشمند درآن‌به خط خود برای‌همان‌فیاض وبه درخواست او چیزی‌نوشته‌اند چنین است نام آنهاو بندهایی که در آن‌نوشته‌شده است .

۱ ــ خط تملک سیدعبداللهشبیرحسینی (ص ۴)

۲ ــ محمد باقربن محمد تقی (ص ۴)

۳ ــ دیباچه است در آغاز ــ در ۴ص
۴ ــ محمد کاظم اصفهانی که در ۱۰۶۲ شعر فارسی در آن نوشته است (۵ ب)
۵ ــ حیدربن علی " عهد عهد لنفسه الشیخ الرئیس" (۶ر) همچنین خط مورخ ۱۰۶۳ در ۴۶ ر هست
۶ ــ ولی دشت بیاضی شعر فارسی (۹ ب)
۷ ــ محمد جعفر بن عبدالله‌شریف در۱۰۶۳ (۷ ر)
۸ ــ عبدالرشیدبن نورالدین شوشتری (۷ پ ــ ۹ ر)
۹ ــ فرج اله قزوینی یا شوشتری در حیدرآباد در ۱۰۵۴ " تفسیر سورهٔ عصر" از خواجهٔ طوسی به عربی در ۴ ص و تفسیر سورهٔ توحید به فارسی از همو و خبر شیعی و سخنان بزرگان " نوشته است (۱۰ ر و ۳۷ ب تا ۳۸ ر)
۱۰ ــ شعر های عطار ودیگری که‌کسی به‌فرمودهٔ میرزافیاض‌در خدمت مولانافرج‌الله در ۱۵ محرم ۱۰۶۰ نوشته است (۱۰ پ ــ ۱۱ ر هاش)
۱۱ ــ شعر مسیحا (۱۱ ر شعن)
۱۲ ــ محمد باقر حسینی وزیر فرشچی در ۱۰۶۷ (۳۳ پ)
۱۳ ــ میرزا ابراهیم فرزند صدرای شیرازی برای همان میرزا فیاض (۳۴ ب)
۱۴ ــ آقاجمال خوانساری برای همان میرزا فیاض (۳۶ ر)
۱۵ ــ رفیع الدین محمد یزدی خادم که معمائی به نام " نواب میرزا باقرمتولی دام‌ظله " در ۱۰۶۶نوشته‌است (۳۷ ر) او در ۱۰۶۶/۱۰/۱ خبری به عربی نوشته است (۳۳۷ پ ــ ۳۳۸ ر)
۱۶ ــ محمد باقر رضوی در روز ۵ شوال ۱۰۶۶ (۳۸ پ)
۱۷ ــ رفیع الدین محمد حسینی (۳۹ پ)
۱۸ ــ محمد شهیر به شمسا جیلانی‌که حدیثی راشرح نوشته‌است به عربی (۴۱ر)
۱۹ ــ محمد کاظم نایینی تبریزی مخدوم میرزا محمد فیاض در ۱۰۶۴ (۴۱ر ــ ۴۲ پ)
۲۰ ــ عبدالمحسن بن فتح‌الله برای " صاحب کتاب " (۴۶ پ)
۲۱ ــ مرتضی بن محمدمؤمن برای برادرخود (همان فیاض کاشانی) در ۱۰۶۲ (۴۷ پ)

۲۲ ــ عبدالرزاق بن محمد یوسف رضوی (۴۸ ر)
۲۳ ــ فیض محمد محسن بن مرتضی (۴۸ پ)
۲۴ ــ عبدالغفور بن مرتضی (۴۹ ر)
۲۵ ــ گزیده ای از دیوان میر داماد استرآبادی (۵۷ پ)
۲۶ ــ حاجی حسن مکی نیشابوری در ۱۰۶۲ (۵۸ پ)
۲۷ ــ محمد تقی مجلسی یکم (۶۱ ر)
۲۸ ــ زین العابدین بن ابن الحسن موسوی حسینی (۶۲ ر)
۲۹ ــ محمد صالح بن احمد مازندرانی برای میرزا فیاض (۶۲ ر)
۳۰ ــ نورالدین بن ابن الحسن حسینی موسوی عالی (۶۳ ب)
۳۱ ــ مولانا کلب علی تبریزی (۶۵ پ) .

تنباکو را قضا چو پرداخت مثال کردند فرنگیانش اول اعمال
یعنی که بر آتش درون کفار آن دودبود براءةالاستهلال

۳۲ ــ شیخ علی بن محمد عاملی محسنی شرح لمعه در ۱۶۳ (۶۹ پ)
۳۳ ــ محمد مهدی تبریزی با خطی مورخ شعبان ۱۲۴۲ (۷۱ ر)
۳۴ ــ محمد حسین اصفهانی در رمضان ۱۰۶۶ در مشهد (۸۰ ر)
۳۵ ــ نعمه الله بغدادی (۸۱ ر)
۳۶ ــ نامهٔ ظهوری به فیضی (۸۳ پ ــ ۸۵ ر)
۳۷ ــ محمدتقی اصفهانی غلام صاحب سفینه میرزا محمدفیاض که نامهٔ شاه عباس به جهانگیر پادشاه فرستادهٔ همراه محمد رضا بیک مشعل دار دیوان را در ۱۰۶۱ نوشته است (۸۵ پ ــ ۸۶ پ)
۳۸ ــ شعر نورعلی شاه نونویس (۹۳ ر)
۳۹ ــ سالک یزدی که شعر فارسی خود را باعنوان "لمحرره" به دستور میرزا محمد فیاض در حیدرآباد در ۱۰۵۵ نوشته است (۹۳ ر ــ ۹۹ ر)
۴۰ ــ محمد محسن بن محمد علی شوشتری (۱۰۱ ر)
۴۱ ــ محمد باقر بن محمد تقی گویا مجلسی دوم (۱۰۲ ر)
۴۲ ــ شعر های طالب و اوجی و میر محمد یوسف گلپایگانی و طالبای کلیم (مثنوی تعریف کشمیر) (۱۰۲ پ ــ ۱۱۰ ر)

۴۳ ـ محمد اشرف حسنی حسینی (۱۱۱ ر)
۴۴ ـ نامهٔ شاه‌جهان به شاه عباس‌دوم همراه‌جان‌نثار خان‌انشاءسعدالله خان نوشتهٔ زین العابدین حسینی شیرازی برای فیاض (۱۱۱پ ـ ۱۱۲ پ)
۴۵ ـ سعدالدین‌محمد را قم که شعرخودش را نوشته‌است (۱۱۳ پ ـ ۱۱۴ ر)
۴۶ ـ علی رازی که رسالهٔ فی ماهیة الحزن شیخ رئیس را در ۱۰۶۵ نوشته است (۱۱۴ ب)
۴۷ ـ محمد باقر بن محمد حسین یزدی که برای میرزا محمد فیاض نامهٔ غزالی به شیخ زاهد احمد بن سلام را نوشته است (۱۱۵ ر ـ ۱۱۶ ر)
۴۸ ـ عبدالحی در ذح ۱۰۶۵ بندی از غرر و درر آمدی را نوشته است (۱۱۶ پ ـ ۱۱۷ ر)
۴۹ ـ جوهری برای میرزا محمد فیاض در بندر مچلی پتن‌در ۱۰۵۷ شعر خودرا نوشته است (۱۴۳ پ)
۵۰ ـ رشید که در ۱۰۶۰ بندی نوشته است (۱۴۴ ر ـ ۱۴۵ ر)
۵۱ ـ شعر میر کلان فانی نجفی (۱۴۵ ر ـ ۱۴۶ ر)
۵۲ ـ شعر آقا حسین خوانساری (۱۴۶ پ)
۵۳ ـ محمد قاسم بن شجاع الدین نجفی در ذق ۱۰۶۸ (۱۴۸ پ)
۵۴ ـ " المقاله الاولی من کتاب النوامیس لافلاطون . قال افلاطون انه لما کانت اسباب الاراده مختلفه . . . ولاینکر شیئامنه . تمت المقاله الاولی " (۱۴۹ ر ـ ۱۵۰ر) (برابرص ۱۹۵ـ ۱۰۴ چاپ‌بدوی‌درافلاطون‌فی‌الاسلام)
۵۵ ـ شعر رشیدای زرگر (۵۱ پ)
۵۶ ـ حسن گیلانی بندی از فردوس الحکمه‌علی بن ربن‌طبری‌را برای‌میرزا محمد فیاض نوشته اسن (۱۵۳ پ)
۵۷ ـ محمدباقر برای میرزا محمد فیاض در ۱۰۵۹ " رسالهٔفی ان المربع یتالف من المربعات ام لا ؟ " نوشته است (۱۵۴ پ ـ ۱۵۸ ر)
۵۸ ـ محمدتقی‌تفرشی پاسخی‌را آورده است که‌میرزاعلی اکبردربرابر بازداشتن و سرزنش کردن فقیهان‌وی‌را از نوشیدن‌باده بدانان‌نوشته‌است . اومی‌گوید که این نامه گر چه مخالف شرع است از نکته های حکیمانه خالی نیست .

سپس سواد مکتوبی است که آقا محمد آورده و پاسخ آن (۱۵۸ پ ــ ۱۶۲ ر)

۵۹ ــ شعر های صائب تبریزی (۱۰۱۰ ــ ۱۰۸۱) (۱۳ پ ــ ۱۴ ر) که برخی از از آنها نوشتهٔ خود اوست به فرمودهٔ میرزا محمد فیاض در ۱۰۵۹ و در ۱۰۶۰ در بندر سورت (۱۶۱ پ ــ ۱۶۵ ر و ۲۰۲ پ و ۲۰۶ پ و ۳۳۷ ر)

سفینهٔ صائب تبریزی دارای غزل و قصیده و رباعی و مثنوی از سرایندگان ایرانی و هندی و ورارودی که گویا به ۴۹۶ تن از سدهٔ ۴ تا ۱۱ می‌رسد و از آنها است نظامی و کافی ظفر همدانی و درویش دهکی .

از خاور شناس روس آکیموشکین مقاله‌ای در باره آن دیده‌ام که شعر نظامی را از آن درآورده بود (ص ۷ ــ ۲۶ نشریه ۱۹۶۹ فرهنگستان علوم شوروی بنیاد خاورشناسی) نسخهٔ آن در در کتابخانه بنیاد خاورشناسی لنینگراد هست به شماره A688 (ص ۳۱۳ فهرست ش ۲۲۵۱) .

این یکی جز سفینهٔ صائب نسخهٔ کتابخانهٔ سلطنتی است (فهرست بیانی ش ۶۳۵ ص ۴۱۰ ــ فهرست آتابای ش ۲۸۶ ص ۶۹۸) که گزیدهٔ خود او است از دیوانش .

۶۰ ــ شعر میرزا طاهر وحید (۱۶۵ پ)

۶۱ ــ شعر میرزا جلال امیر (۱۶۸ پ ــ ۱۶۹ ر)

۶۲ ــ بندی به خط محمد مؤمن شیرازی (۱۶۹ ر ــ ۱۷۰ ر)

۶۳ ــ محمد باقر سبزواری در روز شنبه ۲۷ ذح ۱۰۵۹ (۱۷۰ پ)

۶۴ ــ شعر فارسی مسیح (۱۷۱ پ ــ ۱۷۶ پ)

۶۵ ــ محمد صادق تبریزی در ذق ۱۰۶۲ (۱۷۱ ر و ۱۷۹ پ)

۶۶ ــ شعر میرزا حسین خان (۱۷۷ پ ۱۷۹ ب)

۶۷ ــ شعر میرزا فصیحی که به فرمودهٔ نوشته است (۱۹۶ پ)

۶۸ ــ میرزا جلال اردستانی که دیباچهٔ دیوان حاجی محمد خان قدسی را نوشته‌اند (۱۹۸ پ ــ ۲۰۱ پ)

۹۶ ــ رباعیات میرزا سید ابراهیم اردوبادی داماد محمد باقر یزدی ریاضی‌دان (۲۰۷ پ)

۷۰ ــ بندی فلسفی نوشتهٔ آقا حسین خوانساری برای میرزا فیاضا (۲۰۸ پ ــ ۲۱۱ ر)

۷۱ ــ نامهٔ افلاطون به عیسی و پاسخ او (۲۱۲ پ)
۷۲ ــ ابراهیم شیرازی‌که نامه "عجزهٔ دارالمتحیرین جمال‌به‌عشق‌بهادر خان" را نوشته است (۲۱۳ پ ــ ۲۱۵ پ)
۷۳ ــ نسخه ای طبی از حاوی محمد زکریای رازی نوشتهٔ ۱۰۶۱ (۲۱۶ پ) تاریخ روز چهارشنبه ۱۲ ع ۱/ ۱۲۴۱ در ۲۱۷ ر دیده می‌شود .
۷۴ ــ فی بیان حروف العجمیة و الهندیة (۲۱۷ ر)
۷۵ ــ محمد تقی که بندی‌فلسفی به‌فارسی تسویه کرده‌است (۲۱۷ پ ــ ۲۱۹ ر)
۷۶ ــ عبداله تونی (۲۲۳ ر)
۷۷ ــ اعتقادات الاثنی عشریة از شیخ بهائی به عربی نوشته در اصفهان (۲۲۳ ر ــ ۲۲۴ پ)
۷۸ ــ رساله در حل حدیث " اناقاسم الجنة و النار " از محمد زمان مشهدی ، نوشته ۱۰۴۸ به خط دیگری (۲۱۹ ر ــ ۲۲۱ ر)
۷۹ ــ شعر رحیم حسنی نوشته خود او (۲۲۵ پ)
۸۰ ــ شعر میرزا ابراهیم ادهم (۲۲۵ پ)
۸۱ ــ شعر شهیدای زرگر (۲۲۶ پ ــ ۲۲۷ ر)
۸۲ ــ شعر سعدالدین محمد مشهدی راقم وزیر هرات نوشتهٔ خود او در ۲۲ محرم ۱۰۶۰ (۲۲۷ ر)
۸۳ ــ نامهٔ میرزا فصیح ازاصفهان به دوستان در ۲۸ صفر ۱۰۶۶ (۲۲۸ ر)
۸۴ ــ شعر عربی عبد علی (۲۲۸ پ ــ ۲۲۹ پ)
۸۵ ــ محمد محسن برای میرزا محمد فیاض در ۱۰۶۰ (۲۲۹ پ)
۸۶ ــ میرزا محمد ابراهیم اردوبادی‌داماد محمد باقرسبزواری ریاضی‌دان برای میرزا محمد فیاض در ۱۰۶۲ بندی به عربی در فلسفه و خبر (۲۳۱ پ ــ ۲۳۲ ر)
۸۷ ــ گزیده رباعیات آخوندی مولانا موامن حسین یزدی نوشتهٔ فوق الدین احمد فوقی یزدی در شعبان ۱۰۵۴ (۲۳۳ پ ــ ۲۳۸ ر)
۸۸ ــ محمد شفیع بن‌محمود گنابادی که‌بند هایی از کشکول را در روز پنجشنبه ۲۹ شوال ۱۰۶۲ نوشته است (۲۳۸ پ ــ ۲۴۰ ر)

۸۹ ــ بندهٔ صاحب سفینه میرزا خان در بندرعباس به‌دستور او در ۱ ح ۱۰۶۳/۱ انشایی نوشته است (۲۴۰ پ ــ ۲۴۱ ر)

۹۰ ــ محمد صادق تبریزی در ۱۰۵۶ مثنوی محمد قلی سلیم در تعریف کشمیر رانوشته است (۲۴۱ پ ــ ۲۴۷ پ)

۹۱ ــ محمد علی‌تفرشی در ۱۰۶۲ خبری به عربی (۲۴۸ ر و پ)

۹۲ ــ محمد شفیع بن محمد صالح یزدی برای همان فیاض در ۱۰۶۰ بندی در فلسفه به عربی (۲۴۹ ر)

۹۳ ــ حسین بن حسن گلپایگانی در ۱۰۶۳ برای او بندی در ادب و تاریخ به عربی (۲۴۹ پ)

۹۴ ــ شعر فارسی (۲۵۰ پ ــ ۲۵۸ پ)

۹۵ ــ انشاء فارسی (۲۵۸ پ ــ ۲۵۹ پ)

۹۶ ــ نامهٔ شیخ بهائی به میرزا ابراهیم همدانی (۵۹پ ــ ۲۶۱ پ)

۹۷ ــ شعر فارسی شیخ بهائی در مناجات (۲۶۱ پ ــ ۲۶۳ ر)

۹۸ ــ محمد صادق بن حسن سمنانی خاتون آبادی برای همان فیاض در ۱۰۶۲ خبری با شرح آن به عربی (۲۶۳ پ ــ ۲۶۶ ر)

۹۹ ــ نامهٔ فارسی (۲۶۶ پ ــ ۲۶۷ ر)

۱۰۰ ــ محمد حسین بن کمال الدین علی فسوی در ۱ شعبان ۱۰۶۵ برای همو خبری به عربی (۲۶۷ پ ــ ۲۶۸ ر)

۱۰۱ ــ محمد باقر سبزواری برای برادرش در ۱۰۶۷ شرح خبری از کافی کلینی به عربی را که نمونه وار پیشها برای برخی از دانشمندان حجار نوشته بوده است در اینجا آورده است (۲۶۹ ر ــ ۲۷۲ ر)

۱۰۲ ــ ابوالحسن بن محمد هادی قاینی برای کسی جواز حج به فارسی ساخته است در اصفهان در ۱۰۶۳ و آن به‌خط او در اینجا آمده است (۲۷۶ پ ــ ۲۸۰ پ)

۱۰۳ ــ محمد صادق خاتون آبادی برای همان فیاض در ۱۰۶۷ خبری به عربی نوشته است (۲۸۰ ب ــ ۲۸۲ ر)

۱۰۴ ــ " فی بیان اسرار التسمیة " به عربی (۲۸۲ ر و پ)

۱۰۵ ـ کلمات طریفهٔ فیض نوشتهٔ محمد رضای مشهدی (۲۸۳ پ ـ ۳۰۱ ر)
۱۰۶ ـ محمد ابراهیم حسنی حسینی برای صاحب سفینه هنگامی که می‌خواسته است به هند برود در شب ۱۹ ع ۱۰۶۷/۲ (۳۰۲ ر)
۱۰۷ ـ محمد صادق حسینی ، خبری به عربی (۳۰۳ پ ـ ۳۰۴ ر)
۱۰۸ ـ شعر فارسی (۳۰۴ پ ـ ۳۰۵ ر)
۱۰۹ ـ محمدهاشم بهجت‌که شعر فارسی‌خود را نوشته است (۳۰۵پ ـ ۳۰۶ ر)
۱۱۰ ـ میرزا محمد رضای چلبی‌عنوان تبریزی که شعرفارسی خود را نوشته‌است (۳۰۶ ب ـ ۳۰۷ ر)
۱۱۱ ـ حاجی عبدالواسع اقدس پسر حاجی محمد جان قدسی مشهدی که شعر فارسی خود را در ۱۰۶۶ نوشته است (۳۰۷ پ)
۱۱۲ ـ عبدالعظیم حسینی مدنی در ۱۰۶۶ خبر و بندی عرفانی به عربی (۳۰۸ پ ـ ۳۱۰ ر)
۱۱۳ ـ سواد فرمان شاه عباس دوم به استمالت دولت خان (۳۱۰ ـ ۳۱۱ ر)
۱۱۴ ـ محمد فاضل گیلانی در ۱۰۶۷ انشائی به فارسی (۳۱۵ ر ـ ۳۲۱ پ)
۱۱۵ ـ ابوالولی بن تقی الدین محمد حسنی حسینی بندی فلسفی به عربی (۳۲۱ پ ـ ۳۲۲ ر)
۱۱۶ ـ محمدمؤمن‌بن شاه قاسم سبزواری در مشهد رضوی برای‌میرزا محمدفیاض در ۱۰۶۶ داستان جزیرهٔ خضراء را نوشته است (۳۲۲ پ ـ ۳۲۵ پ)
۱۱۷ ـ عبدالرشید مشهد برای همو در ۱۰۷۶ خبری به عربی (۳۲۶ ر و پ)
۱۱۸ ـ حسین بن عبدالصمد خادم در مشهد در ۱۰۶۶ برای میرزا فیاض صاحب البیاض برادر محمد باقر در بارهٔ سرگذشت شهید دوم (۳۲۷ پ) با داستانی از شیخ بهائی عم او در هرات در ۱۰۶۶ (۳۲۸ ر)
۱۱۹ ـ شعر فارسی با عنوان " هوالفیاض برای میرزا فیاض(۳۲۹ پ ـ ۳۳۰ ر)
۱۲۰ ـ خبرالسحابة به عربی برای همان فیاض که نام نویسنده پاره شده است (۳۳۲ پ ـ ۳۳۴ پ)
۱۲۱ ـ محمدبن محمودطبسی بندی‌از شهیددوم به‌عربی نوشته‌است (۳۳۶ پ)
۱۲۲ ـ محمدیوسف‌الموتی برای‌میرزافیاض انشائی به‌فارسی (۳۳۸ پ ـ ۳۱۹پ)

۱۲۳ ــ عزیزالله (۳۴۱ ر)

۱۲۴ ــ عبدالعلی از امالی بندی نوشته است (۳۴۰ پ)

۱۲۵ ــ حاجی محمد مؤمن به فرمودهٔ میرزا صفی الدین محمد شاه تقی الدین محمد سابه برای " تذکرهٔ " میرزامحمد فیاض در ۵ شوال ۱۰۶۶ دو حدیث به عربی نوشته‌است (۳۴۲ ر)

۱۲۶ ــ محمد تقی محمد رحیم در ۱۲۴۷ برای امیر اسداله خان (۳۲۳ ر)

۱۲۷ ــ فریدون حسین خبری به عربی (۳۴۳ پ)

۱۲۸ ــ محمد محسن بن عبدالرشید شوشتری حکیم در رمضان ۱۰۶۶ در مشهد برای میرزا محمد فیاضا خبری به عربی (۳۴۵ ر)

۱۲۹ ــ محمد نامی‌که عنوان او درست خوانده نمی‌شود خبری به عربی برای میرزا فیاض نوشته است (۳۴۵ پ)

۱۳۰ ــ سواد رقم اشرف‌که میرزاطاهر واقعه نویس انشاء فرموده اند (۳۴۵ پ)

۱۳۱ ــ محمد رضا خاک روب آستانهٔ مقدسه تفسیر سورهٔ عصر به فارسی نوشته است (۳۴۶ پ)

۱۳۲ ــ میرزا محمد شیروانی برای صاحب بیاض دو بند ادبی و فلسفی (۳۴۷ ر ــ ۳۵۰ ر)

دیباچهٔ فیاض برجنگ یا مرقع یا سفینهٔ یا بیاض خاتون آبادی (فهرست انوار ۶، ۴۲۰ ش ۲۸۵۳ ــ فهرست‌فیلمها ۲، ۲۵۸ بررسی‌های‌تاریخی ۷۵، ۲۵۱) با تاریخهای ۱۰۴۵ تا ۱۱۱۰ گویا از همین میرزا محمد فیاض باشد که جنگ مارادرتاریخهای ۱۰۴۸ ــ تا ۱۰۷۶ فراهم آورده است.

در این جنگ آقای امیری فیروزکوهی از سروده‌های خویش هم به‌خط خود نوشته است (۱۹۴ ر، ۲۱۶ ر در ۱۳۲۵ خ، ۲۳۱ ر، ۲۳۲ پ، ۲۳۳ ر، ۲۷۴ ر در ۱۳۲۰ ح، ۳۵۰ پ تا ۳۵۲ ر) همچنین‌نثری ازاو برای سید جلال‌الدین‌آشتیانی در ۱۲ دی ۱۳۶۶ در تهران (۳۱۴ پ).

۳ ــ جنگ میرزا عبدالکریم قزوینی اصفهانی.

آلبوم‌اصل خطوط و چندگزیده، گردآوری‌حاجی‌میرزاعبدالکریم قزوینی‌اصفهانی در سدهٔ ۱۱ و ۱۲ که از دوستان‌دانشمند خود درخواست‌کرد تادرآن چیزی به‌خط خود

نویسنده از ساختهٔ خود یا گزیدهٔ کتاب خود یا دیگران ، این نوشته ها از ۱۰۸۰ است تا ۱۱۲۶ ، بیشتر آن به نثر و در بارهٔ اخبار و کلام شیعی و فلسفه وطب و ریاضی . نویسندگان همه آن که فقرات آنها مورخ است اینانند : خلیل قزوینی مورخ ۱۰۸۹ ، رفیع الدین محمد بن فتح الله قزوینی ۱۰۸۳ ، محمد باقر برادر و شاگرد خلیل در ۱۰۸۰ ، محمد صالح پسر محمد باقر قزوینی روغنی . آقارضی الدین محمد بن حسن مورخ ۱۰۸۰ ، میر محمد معصوم قزوینی مورخ ۱۰۹۱ در ۱۰۸۰ ، میر صدرالدین محمد بن محمد صادق قزوینی در ۱۰۸۰ ، محمد محسن بن شاه مرتضی فیض مورخ ۱۰۹۱ ، علی بن محمد عاملی نوهٔ شهید ثانی مورخ ۱۱۰۳ ، مرتضی بن محمد مؤمن نوهٔ محمد محسن فیض کاشانی ، محمد بن مرتضی نوهٔ فیض در ۱۰۹۶ ، نورالدین محمد بن مرتضی برادر فیض در ۱۰۹۵ ، محمد باقر مجلسی در ۱۰۸۸ ، محمد بن عبدالفتاح تنکابنی مورخ ۱۰۲۴ ، محمد هادی بن محمد صالح مازندرانی در ۱۰۸۸ ، محمد محسن بن نظام الدین محمد ساوی در ۱۰۸۰ ، ابوالمعالی علی بن محمد طباطبائی ، آقاجمال الدین محمد بن آقاحسین خوانساری مورخ ۱۱۲۵ ، محمد حسن بن محمد صالح مازندرانی در ۱۰۸۸ ، علی اصغر بن یوسف قزوینی در ۱۱۰۹ .

بخش اخیر این آلبوم برای اشعار است به خط سرایندگان آنها .

صائب ، بابا مرتضی قلی خان بن حسین خان شاملو ، محمد داود مستوفی مورخ ۱۱۳۳ ، ایما میرزا اسماعیل مورخ ۱۱۳۲ ، حالی عبدالله کربلائی در ۱۰۹۰ ، تأثیر محمد محسن اصفهانی در ۱۰۹۱ .

جز اینها در آن رساله ها و گزیده ها و یادداشت ها است به عربی و فارسی مانند تقویم الاولیاء آقاجمال الدین خوانساری ، رسالهٔ فقهی و جدلی شیخ بهائی .

نسخه را عبدالکریم به پسرش تقی الدین محمد داده است .

سرانجام به دست نوهٔ فتح علی شاه شاهزاده مؤیدالدوله تهماسب بن دولت شاه فرمانروای فارسی رسیده که در چند صفحهٔ سفید آن فقراتی نوشت و در چند جای دیگر آن کتاب دیگر بندهائی به نظم و نثر نوشته اند برای او در ۱۲۷۷ ، او آن را به پسرش عبدالحسن خان به صد تومان داده است . خط نوهٔ دیگر فتح علی شاه فرهاد میرزا در ۱۲۸۰ در آن هست .

عبدالحی منشی تفرشی سرخوش سرگذشت کسانی را در آن نوشت در ۱۱۳۱ .

در آن در چند جا به روضات الجنات چاپ ۱۳۰۶ ارجاع شده است ، در نسخه

برگهایی است (۲۳ص) جداگانه وبه‌خط تازه و به قلم دیگر که فهرست تفصیلی محتویات نسخه است به‌فارسی (موزهٔ بریتانیا Or 4937 در ۲۹۰برگ به‌چندخط و قلم ش ۴۰۰، ذیل فهرست ریو) .

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

خط ملا عبدالرزاق فیاضی لاهیجی

خط محمد مهدی بن حسب الله حسینی

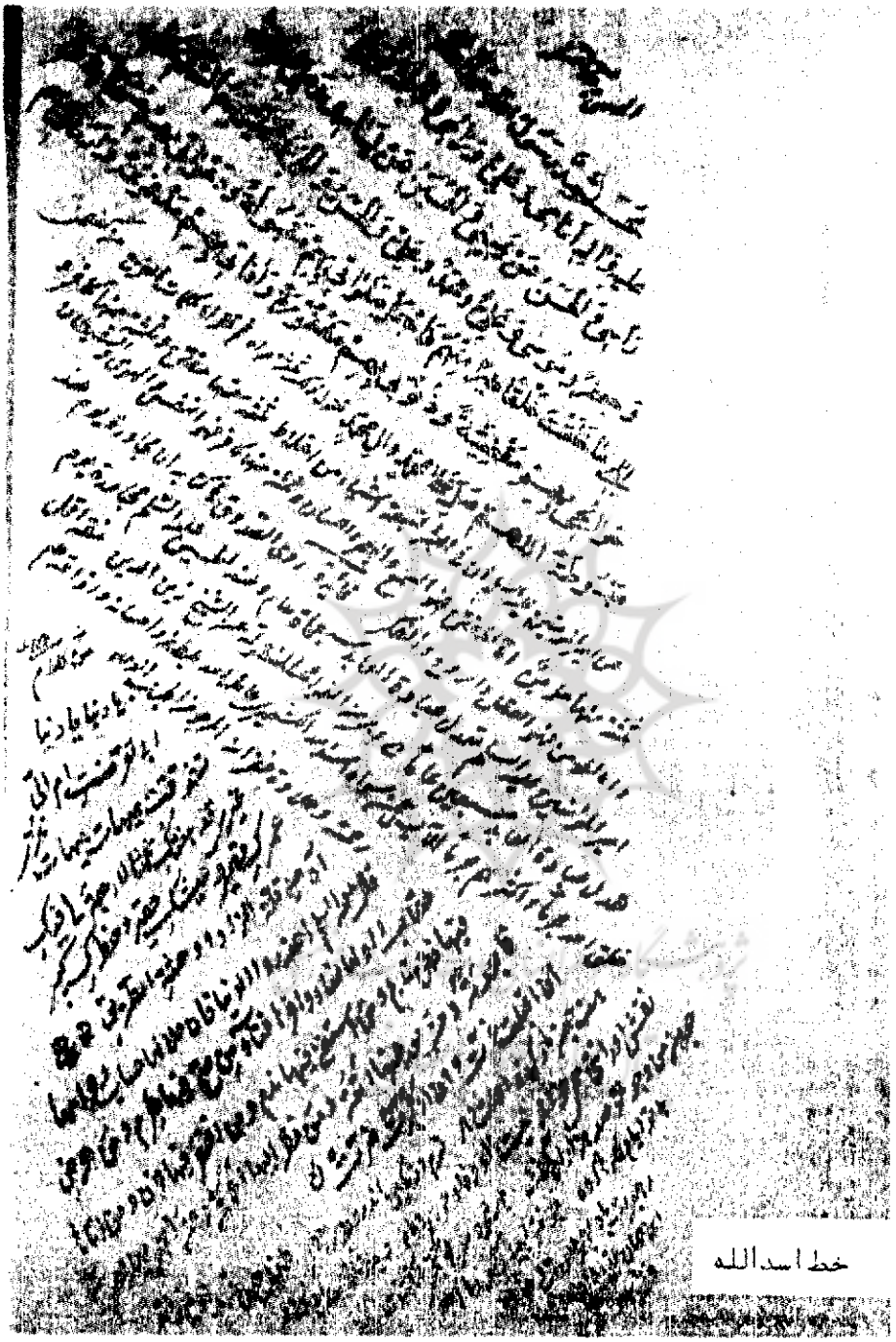

خط اسد الله

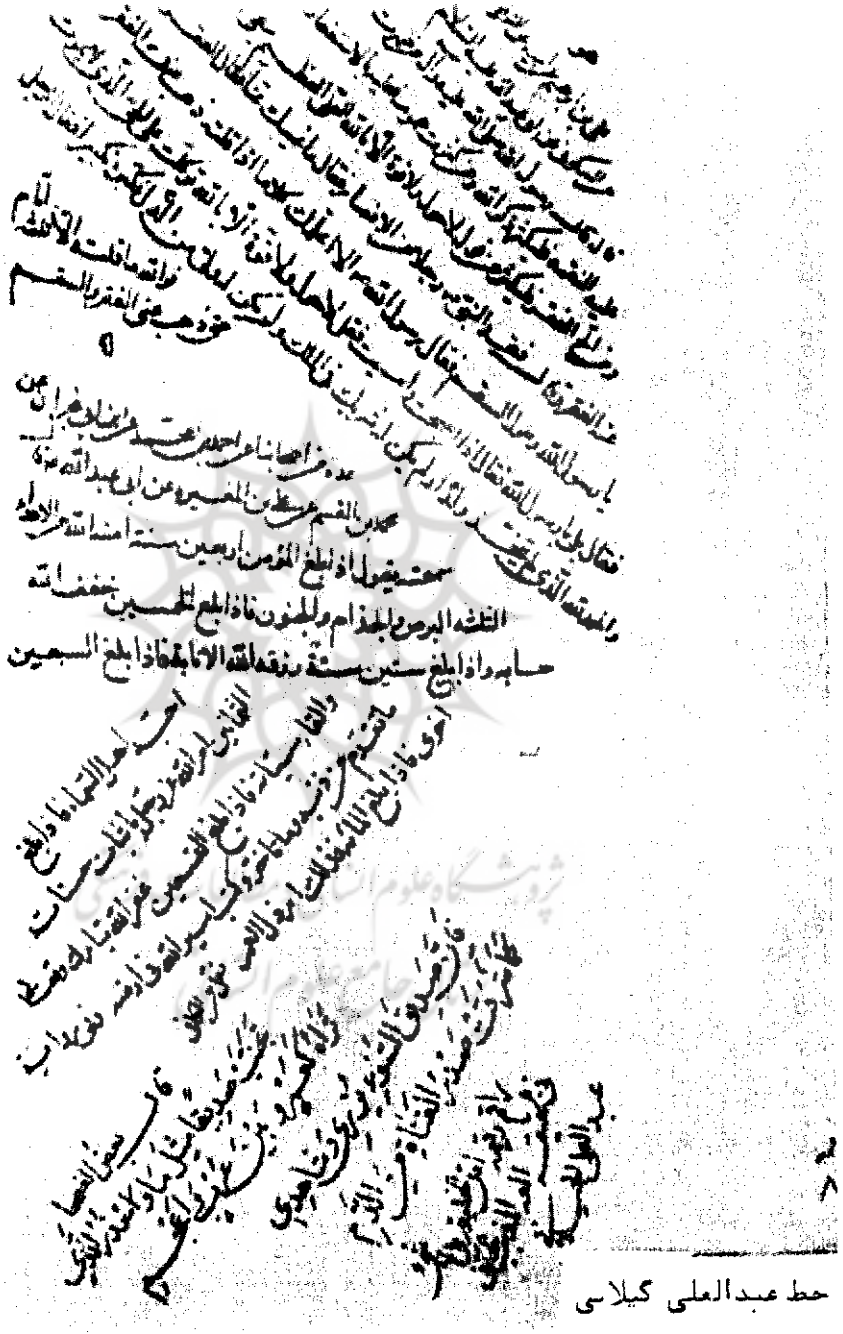

خط عبدالعلی گیلانی

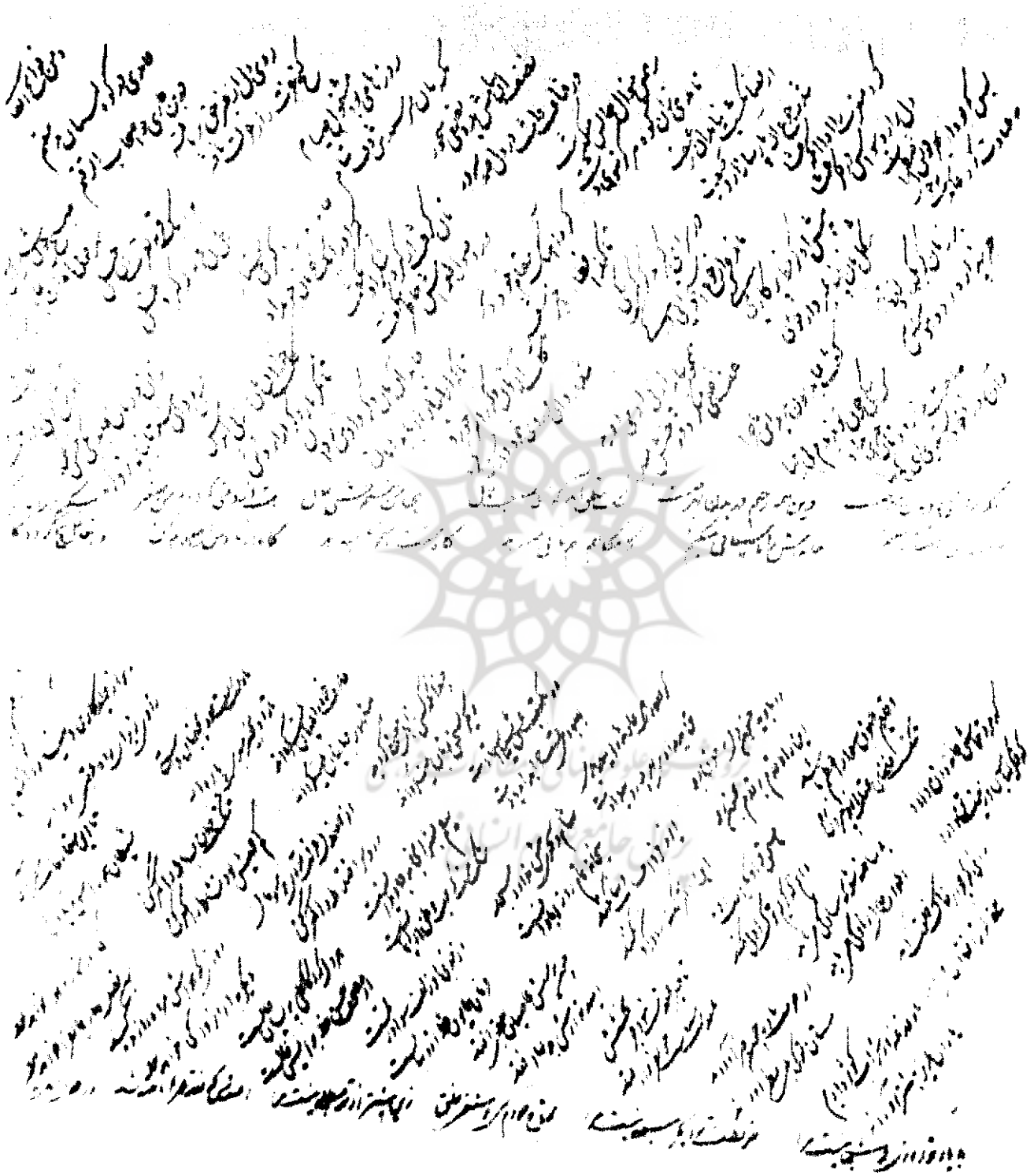

خط خواجه علی

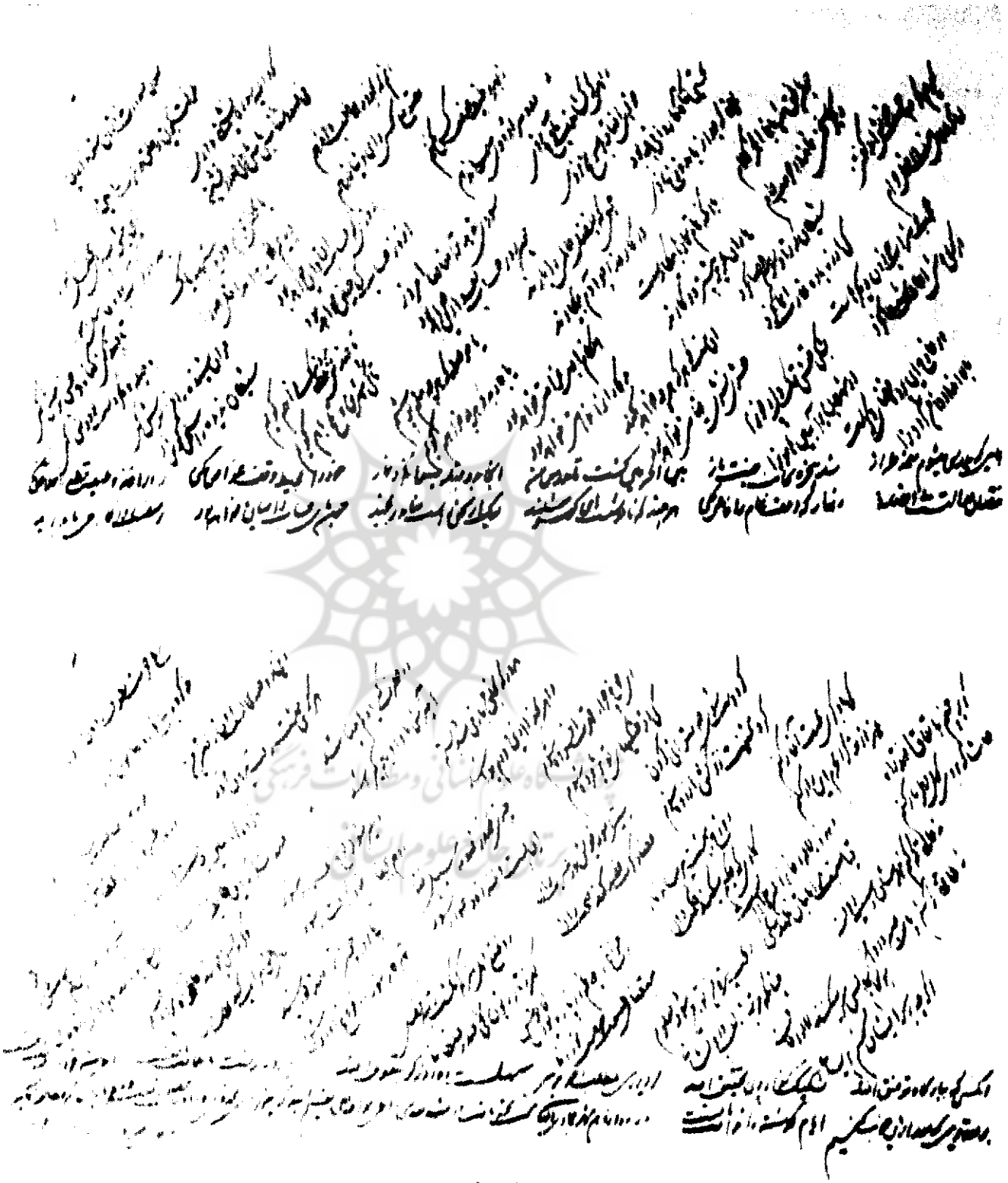

خط خواجه علی

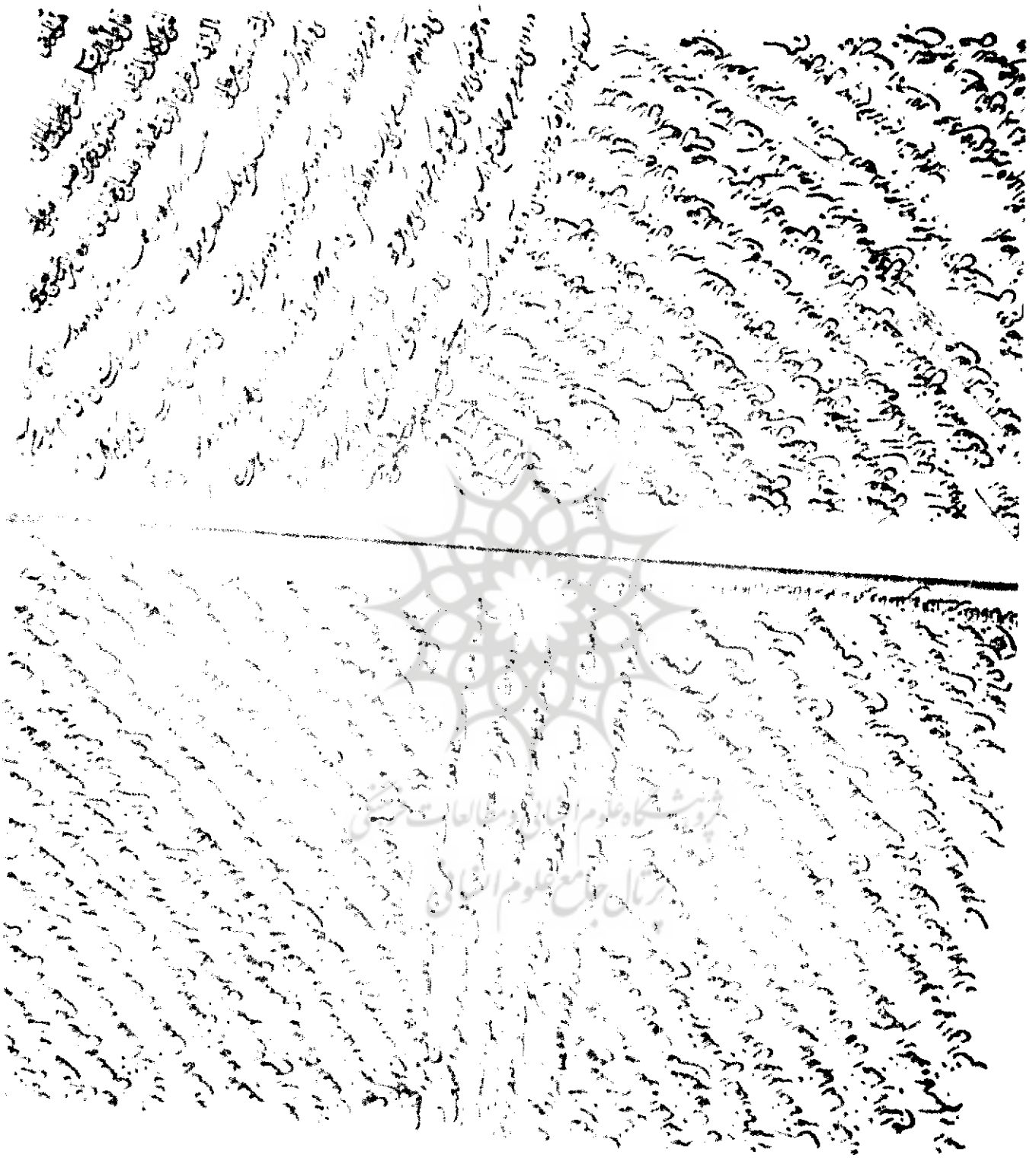

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

خط محمد علی قاضی موسوی

خط آقای حسین خوانساری

قال بعض الحكماء اصابة قطعة المدفاعد
من الصعود عنها ولزوم الصواب وحد ذلك حتى لا يخطيها
اصرها صعب ٥ في بعض التفاسير في قوله تعالى ولقد
زينا السماء الدنيا بمصابيح وجعلناها رجوما للشياطين ان المراد
بالشياطين المرجومون فان كلامهم رجما بالغيب ٥٥
مثل من التورية انه مكتوب شوقاكم فلم تشاقوا وخوفناكم
فلم تخافوا ونعينا لكم فلم تبكوا ٥ وعن النبي صلى الله
عليه وآله انه قال سيأتي زمان على امتي يكون فيه ناس
يحبون الخمر ويشربون الخمر يحبون الحيوة ويشربون الممات ويحبون
القصور ويشربون القبور ويحبون المال ويشربون الصاب ويحبون
الذهب ويشربون التوبة ويحبون الخلق ويشربون الخالق ٥٥

[illegible]

قال الله تبارك وتعالى يا ابن آدم اذا قنعت بما رزقتك فانت غني
قال الله جل عز وعلا لا يخرج عبد من الدنيا وانا اريد
ان اغفر له الا اقتصصت منه كل سيئة عملها بقيت في جسده او ضيق
في معيشته او بما يصيبه من مصيبة فان بقي عليه من سيئاته شيء شدد عليه
الموت حتى يلقاني ولا سيئة عليه صدقه رسوله

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم روي عن الصادق عليه السلام قال
[illegible]
[illegible] ما كانت
[illegible] عيسى صلى الله عليه وآله فبينما هو
اذ ناداهم فقام عيسى عليه السلام بالليل على شرف من الارض
فقال يا اهل هذه القرية فاجابه منهم مجيب لبيك يا روح الله وكلمته فقال
ويحكم ما كانت اعمالكم فقال عبادة الطاغوت وحب الدنيا قال وما حب الدنيا
قال حب النساء والبنين والمال والجاه قال كيف كان حبكم للدنيا قال كحب الصبي
لامه اذا اقبلت علينا فرحنا وسررنا واذا ادبرت تحسرنا وحزنا قال
كيف كانت عبادتكم للطاغوت قال الطاعة لاهل المعاصي قال كيف كانت
عاقبة امركم قال اصبحنا في قرية ظالم اهلها وخربت بلادنا
[illegible] قال يا روح الله من هذه القرية التي اصابها هذا
[illegible] قال هذه قرية دنيا الدنيا من حرص فيها فيل لها [illegible]
لم يكفني عنك من يعمرك قال يا روح الله اعلم [illegible]
ملائكة غلاظ شداد [illegible] ولم [illegible] فلما نزل [illegible]
فانا معلق [illegible] على شجرة [illegible] لا ادري [illegible]
عيسى بن مريم [illegible] يا روح الله [illegible]
[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم هو الهادي

[illegible] الله تعالى [illegible]

روي انه اذا دخل عبد قبره يعني [illegible] المعاصي [illegible]
من بعده يا اخواناه احذروا مثل ما وقعت فيه اني اشكو دنياكم
حتى اذا اطمأنت اليها وصفي واشكو اليكم اخلاء الهوى حتى
اذا وافقتهم نبذوا امري وخذلوني واشكو اليكم اولاد امهاتكم على

خط محمدبن حسن استرآبادی

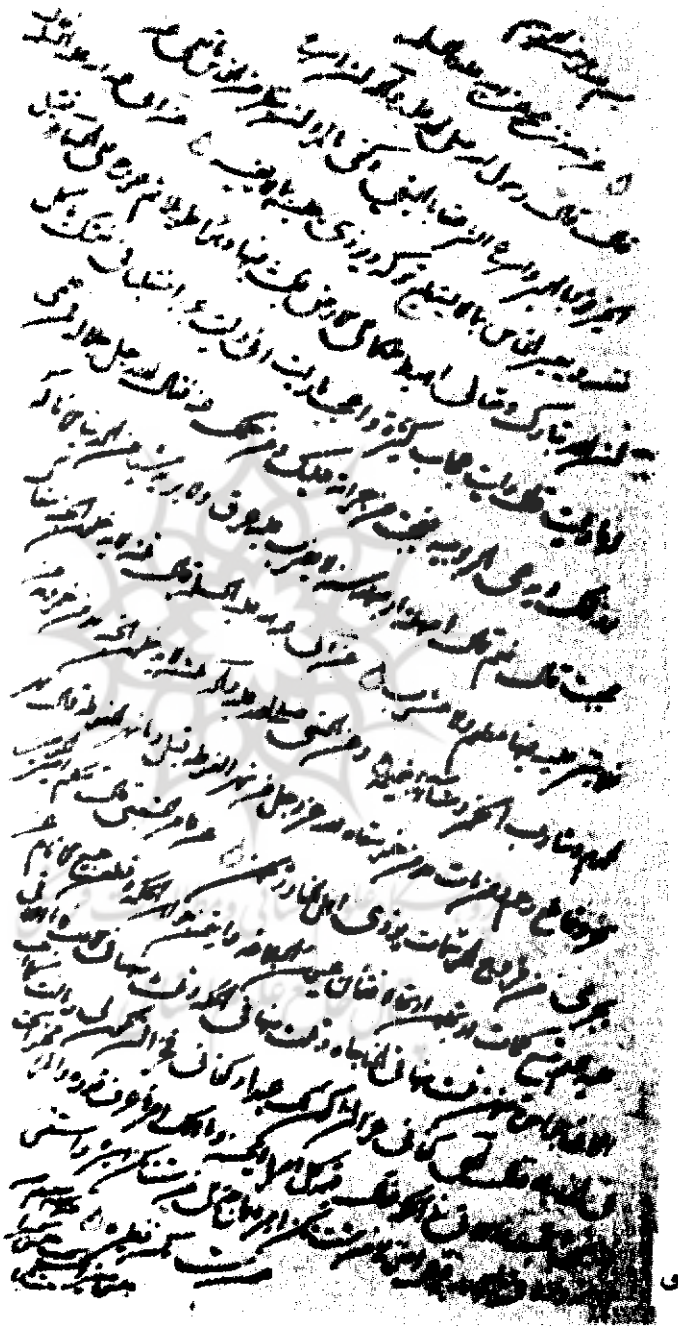

خط شیخ علی عاملی

خط شیخ علی عاملی

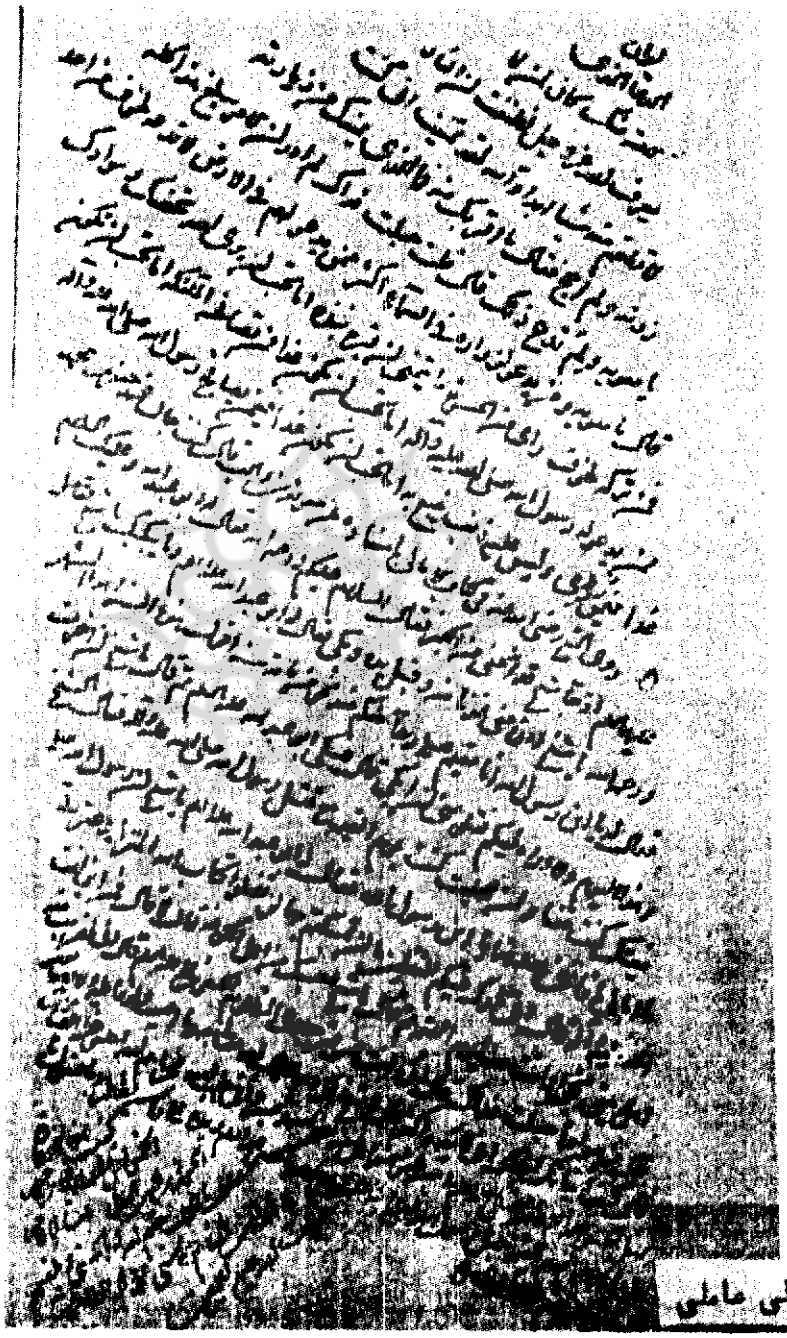

خط شیخ علی عاملی

خط محمد تقی مجلسی

خط ابراهیم راری

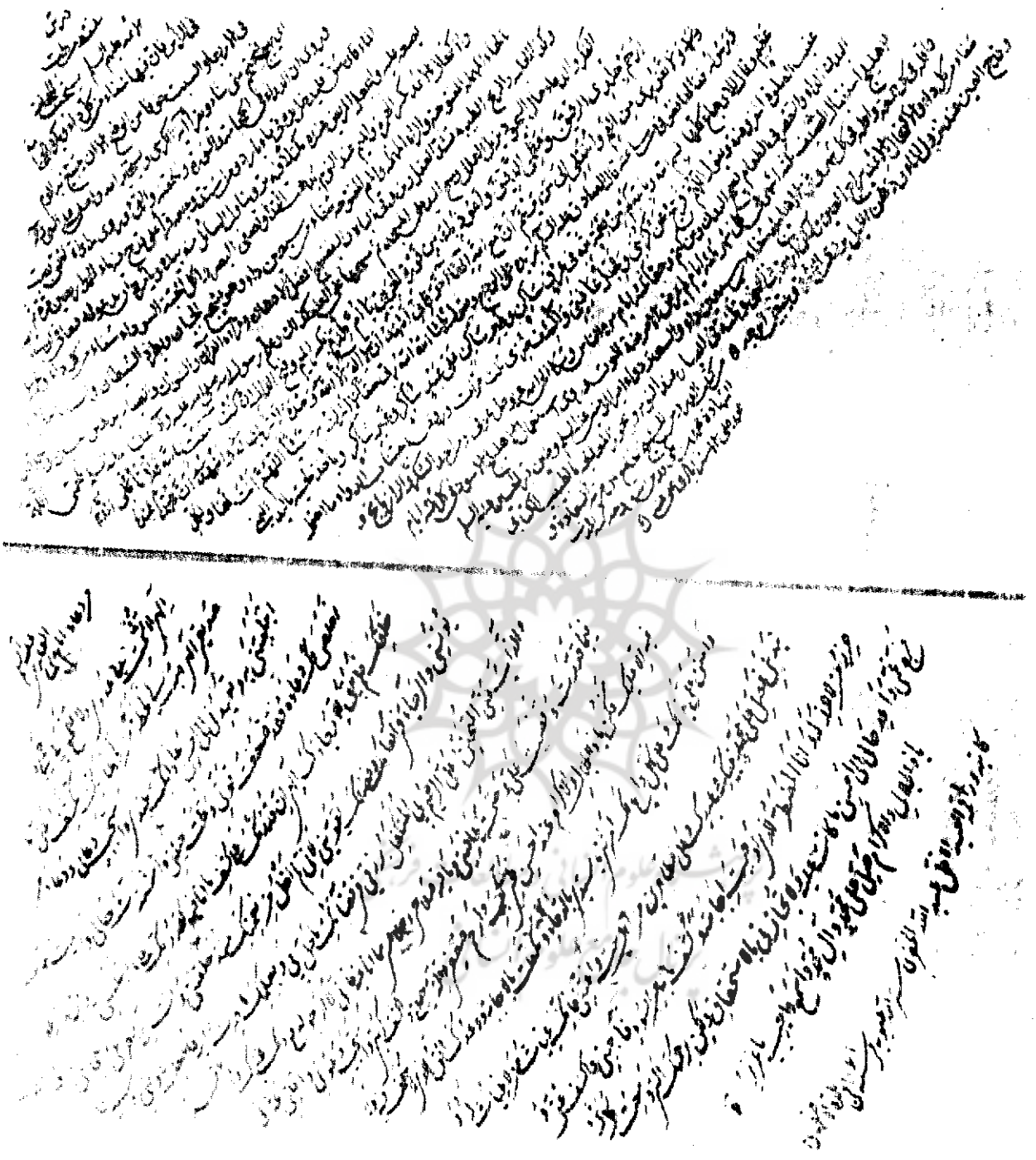

خط محمد علی استرآبادی

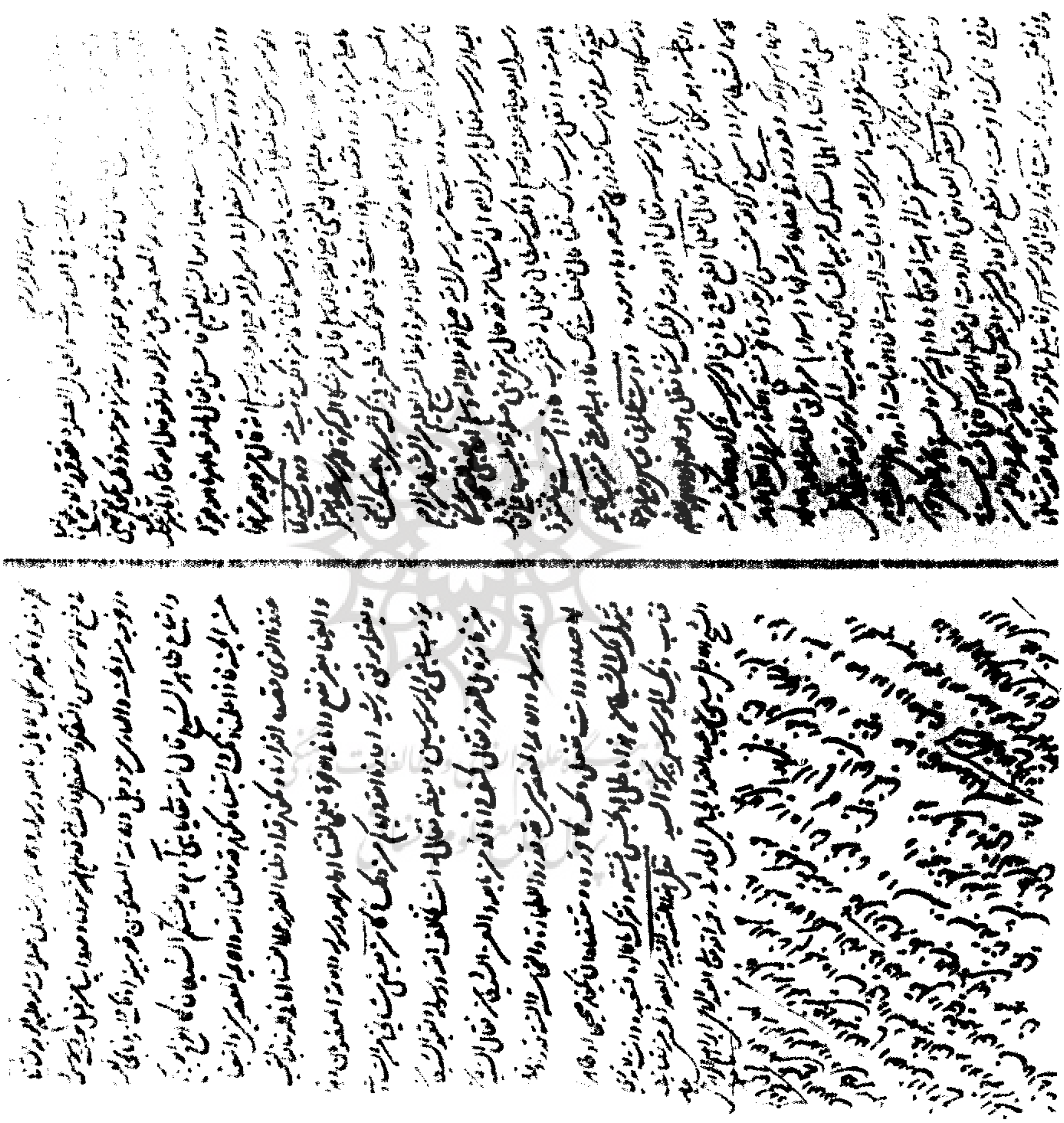

خط ابراهیم رازی

خدای را بشناس و حق او نگاه دار و همیشه خود را بر تعلیم و علم مقصور دار و
اهل علم را بکثرت علم امتحان مکن بلکه باحتیاط شر و فساد اختیار کن از حق
تعالی چیزی مخواه که زوال و انتقال آن ممکن باشد بلکه از و بافات الصالحات طلب کن
همیشه چه از باش که شر و را اسباب بسیار است آنچه بیاد کرد بارزو مخواه و بدانکه
اشغال الهی از بنده نه بطریق غضب است بلکه بطریق مادت و مهربانی است بجواب
و آسایش مسلمان اگر انکه بسبب چیزی سبب بعض کرده باشی مگر انکه تامل کنی که در آن روز
هیچ خطایی از تو واقع شده یا نه دویم انکه اندیشه کنی که در آن روز هیچ چیزی اکتساب
کرده یا نه سیم انکه اندیشه کنی که هیچ عمل مقصر فوت کرده یا نه یاد کنی که شرط احسانت
چه بودن و بعد از آن چه خواهی بود هیچکس را ایذا مکن که کار عالم در همه حال بر فرزند آن
بدبخت انکس بود که از تند کرد عاقبت غافل بود و از گناه باز نایستد سرمایه خود را از حرص
که از ذات تو خارج باشد مساز و در ایصال خیر بمسلمانان موقوف بسوال ایشان
مباش حکم مشم کسی را که بدنیا دنیوی شاد شود و یا از مصیبتی جزع کند همیشه یاد مرگ
کن و از مردگان عبرت گیر و خساست مردم از بسیاری سخن بیاید و اخبار بخیری که از تو
پرسیده باشند بشناس و بدانکه شر و کسی بر کسی خواهد بعض او قبول شر کرده باشد و با
اندیشه کن انکه بود در کار تامل کن و بفعل آورد و دوست هر کس باش و از بخشم مرو تا غضب
عادت تو نگردد و حاجت محتاج بعزت مکن چه دانی که فردا چه حادث شود که ایشان را بعاقبت
کن مگر انکه بخوبی بدکردار شود تا سخن هر دو خصم فهم کنی حکم میان ایشان مکن بقول تو حکم
مباش بلکه بقول و عمل هر دو باشد که حکمت قول با بی جان باشد و عمل با بی جان شد و آنجا
باشد اگر در نیکی بر کار نیکی باشد و اگر در بدی بر کار بدی باشد و اگر در میان هر دو باشد
از آن روز یاد کن که تو را در دهند و از آن سماع و خلق محروم باشی مشنوی بنگویی

و شوانی یاد کرد و نیز دان که متوجه بجای شوی که ای ... شناسی و شنوی
اینجا کسی را بشناسی موسوم بعار کرجایی خواهی شد که خداوند کار و بنده بلسان
باشد پس اینجا نگهبان مکن و نوشته مهیا کن چه دانی که چه حال خواهد بود و بدانکه
الهی هیچ بعد از حکمت بیست و حکم کیست اما فکر و قول و عمل او موافق باشند بلکه
مکافات کن و بدی را در کن در هیچ کار از کارهای آنجهان را هست سمای و در هیچ
نهادن مکن و از حضرات تجاوز جایز مدار و هیچ سیئه در آن ساعت وسیله مساز
دار شرور دایم اعراض کرده باش تا حکمت دوست ... و سخن چنان باشد و هوای و سمای
خود دور کن و از آداب ستوده اصلاح مکن و در هیچ کار پیش از وقت مشرو و هر چه
کاری مشغول شوی از روی فهم و بصیرت استقبال کن و بتو نظر بحسب مباش از ساعت
شکستگی بخود راه مده با دوست معاملت چنان کن که بحاکم حقیقی باشد و با دشمن
معامله چنان کن که اگر بحاکم عرض بود و نظر تو را باشد با هیچکس سعایت مکن و با هیچ
کس تواضع کن و هیچ متواضع را حقیر مشمر در آنچه خود را معدود داری بر او خود را
ملامت مکن بفعال نادان مباش و بر بخت اعتماد مکن و از اصل یک پشیمان شو
هیچکس جدال مکن و همیشه لازم سیر سعادت و مواظب عبرات باش تمت الکتاب
الشریف الفاضل الاجل الکبیر المحقق المدقق الرفیع الشان محمد فهم عالم الفضل والعلوم
الفخر اصحاب مقام الاجتهاد والتسلیم سید احمد نعم الله تعالی بالعمر والاقبال
من الاولاد الفقیر الله سبحانه الخاص محمود الرازی علی علی جلیار بلغنی والالهی الله باقی

بسم الله الرحمن الرحیم

اللهم صل علی محمد و آله و ارزقنا بابا اکمل الایمان و اجعل نفسی افضل النفس و انبه نفسی الی احسن الانبه

و بعلم احسن العلم اللهم و فرطلف بتقوی و تحقیق باعث کرمی و استصلاح بقدرتک فاسدی فقد عرفت

و اکثر ما یستغنی الاهتمام به استغنی بما یستغنی عنه و استوجع الایمان فما عنفتنی و اذا و العلم قدر

و لا تغتر النظر و اعتقاد و لا تعطینی بالکبر و عجب و لا تقیدنا بالعجب و اجعل النفس تابعا

و لا تجعله الی و جب علینا الاعتقاد اجعل خیر الخیر اللهم صل علی محمد و آله و لا تغتر النفس و اجعل الاعتقاد

و نفسی شهادة لا تحرمنا و ظاهرا الا تجعلنا و لا تجعل نفسی تعرفنا اللهم صل علی محمد و آل محمد و

بهدی صلاح الاستبدال به و طریق الانزع عنه و نیته رشد لا تکن و هاد عمرنا کان عمری

فاذا کان عمری فما انت لی و عصی الکسل لا نسبی تعلم ثم اذ کسوکم عصمة اللهم و فرج

حاجتی لا تهو و ... و ... و ... اللهم صل علی محمد و آل

خط محمد باقر یزدی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

خط علی رضای قاری

ولا اعود ان لم تأذن لي فانصرف ابا نوح فنزل في الموضع الذي كان ينزل فيه في الفحص
من ذلك اليوم الذي جاء حتى نزل في الموضع الذي كان ينزل فيه في الفحص
فصلى وسلم على رسول الله صلى الله عليه وآله وجاء الى الموضع الذي كان يصلي
فيه في بيت فاطمة عليها السلام وخلع عليه وقام يصلي

كتبه عبد الله بن الحسن
العاملي الحسيني الحسيني عفا عنه ربه الغني وغفر له ولوالديه
المولى محمد مقيم اعانه الله تعالى في دار الكتب لدولة العباسية خلد الله
تعالى ملكها وملك صاحبها وولي نعمتها ١٢٨٥ عبد الواحد بن سرور حارثي

رزق الحسن بن محمد الاشعري قال حدثني شيخ من اصحابنا قال لقيت عبد الله
بن زرارة قال كنت جالسا بالمدينة مع ابي اذ رسول صلى الله عليه وآله وكان
ابو جعفر عليه السلام لم يزل يوم الزوال الى المسجد فنزل في الفحص ويصير الى
رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم فيه ورجع الى بيت فاطمة عليها
السلام فخلع عليه ولبس وصلى وسرت الى السلطان فقال اذا نزل فاذهب
حتى تأخذ من التراب الذي يطأ عليه فجعلت في ذلك اليوم انتظره لاعمل
هذا فلما ان كان الزوال اقبل عليه السلام على حماره فلم ينزل الى الموضع الذي
كان ينزل فيه وجاء حتى نزل على باب المسجد ثم دخل فسلم على رسول الله صلى الله
عليه وآله فقال ثم رجع الى المكان الذي يصلي فيه فصلى هذا ايا ما فعلت
حتى نظر حيث فاخذت الحصى الذي يطأ عليه يقدسه فلما ان كان من الغد
جاء كما كان فنزل على الفحص ثم دخل فسلم على رسول الله صلى الله عليه وآله ثم
جاء الى الموضع الذي كان يصلي فيه فصلى فيه ولم يلتفت حتى فعل ذلك اياما
فقلت في نفسي لا يتعالى هذا وهو يدخل باب الخان فاذا دخل الخان اخذت
من التراب الذي يطأ فسألت عن الخان الذي دخله فقيل لي انه دخل خانا
بالكوفة لرجل من ولد طلحة فصرت اليوم الذي يدخل فيه الخان وصرت الى
باب الخان وجلست الى الطلحي اخبره بما اخبرته عنه عليه السلام فقال
الطلحي ان اردت دخول الخان فلم فادخل بابه لو تشاء لدخلت بعد ساعة
قلت ولم قال لان ابا الخطاب يريد دخول الخان قال قلت ومن ابو الخطاب
رجل من آل محمد له علم كثير فقلت له ولا عورة ان يدخل هذا الخان فيها
قال نعم اذا جاء فان فيها اثاثا كثيرا فاذا اقبل عليه السلام ومعه غلمان له
ومعه غلام معه حصير حتى ادخله السلم فبسطه وولى فسلم ودخل
الحجرة التي جاء ودخل السلم ونزل على الحصير فقال الطلحي هذا الذي وصفته
لي وصفت من الصلاة والورع فقال يا هذا لو رأيت ما فعل هذا قط الا في
هذا اليوم فقلت في نفسي هذا من عمل ابا جنيته ثم قلت الطلحي حتى
يخرج فقال فلعلي ابال ما اردت اذا خرج للخارج وتلبس ما بالخارج فاذا
السلم وركب من فوق الحصير وهو ... الى ...

عمل بدر الدين حسن عاملي

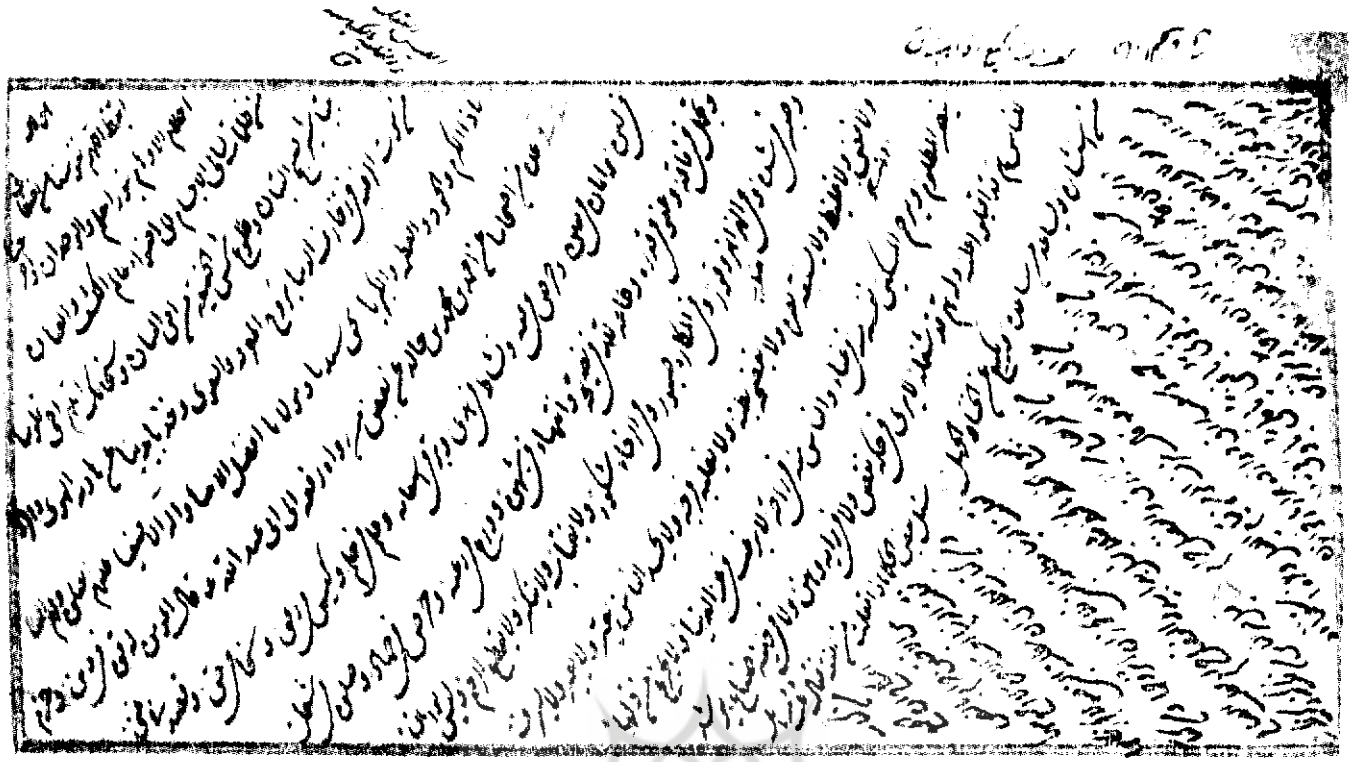

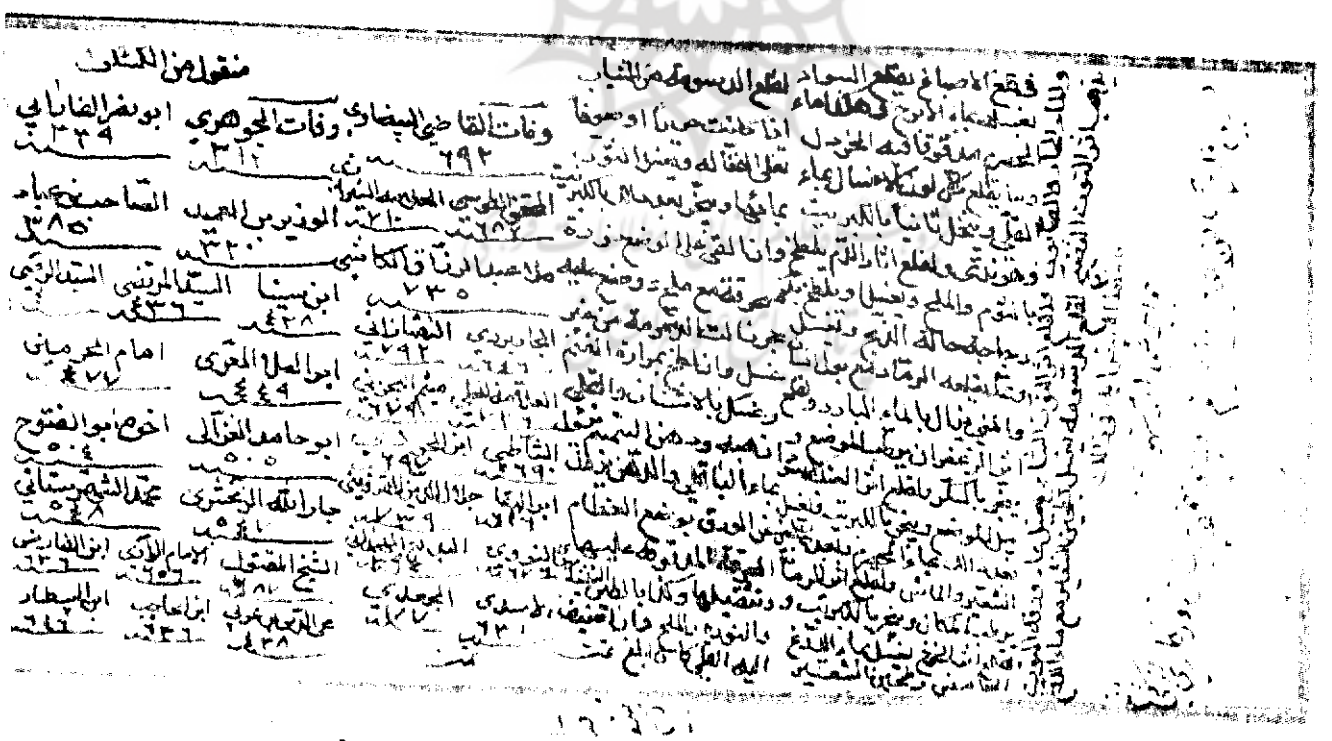

خط ملا ابراهیم پسر ملاصدرای شیرازی

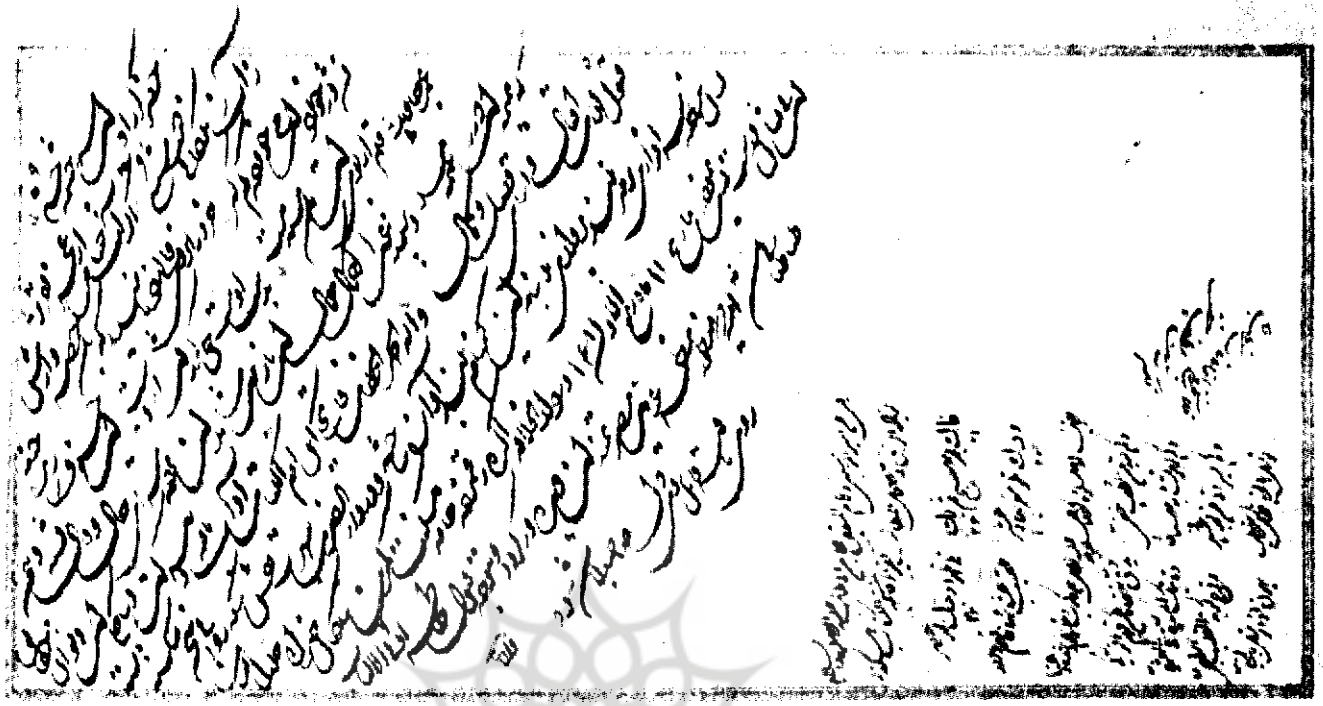

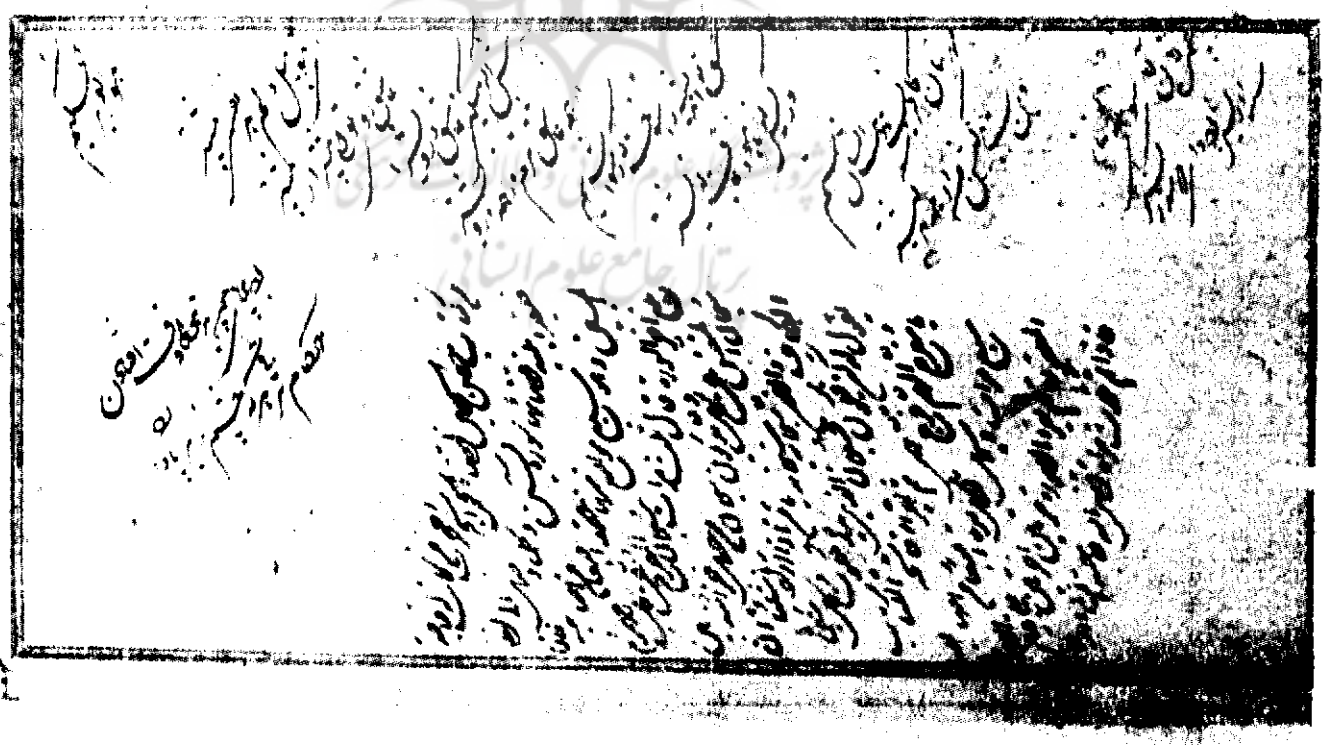

خط جلال‌الدین طباطبائی

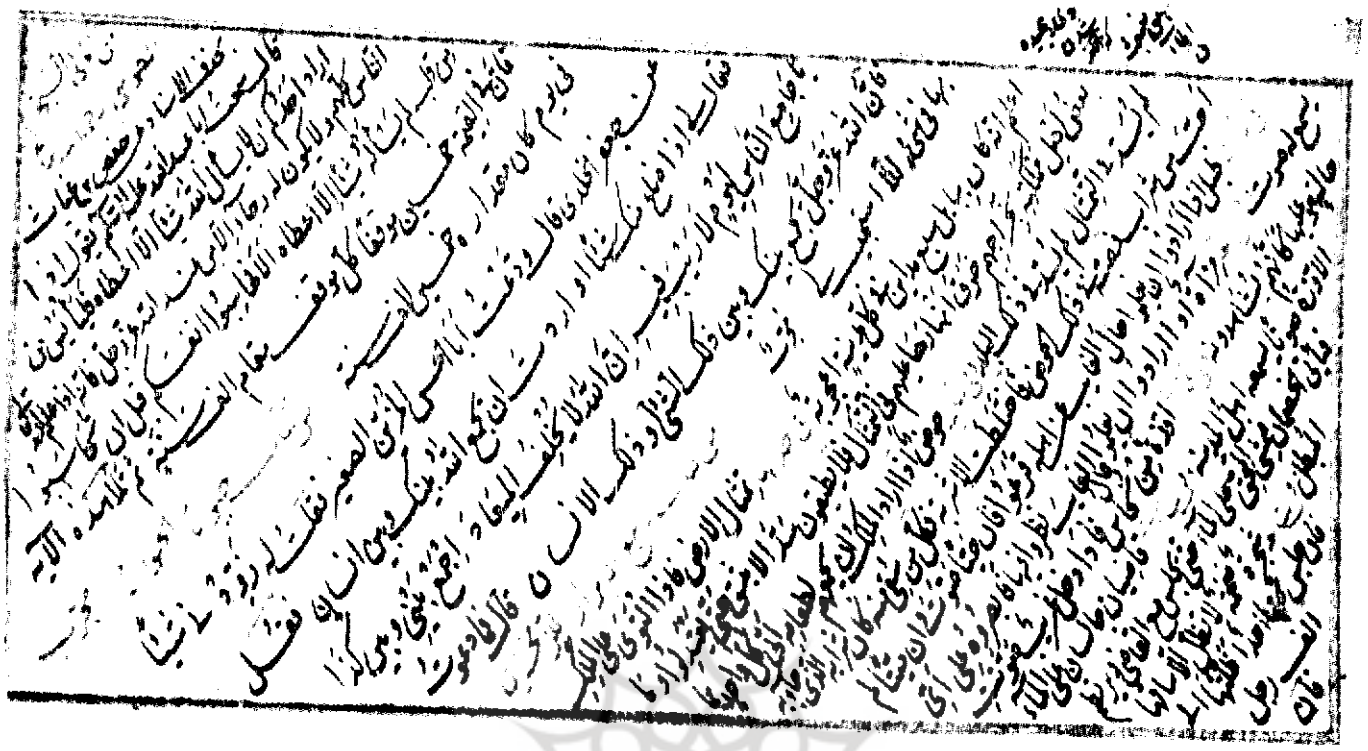

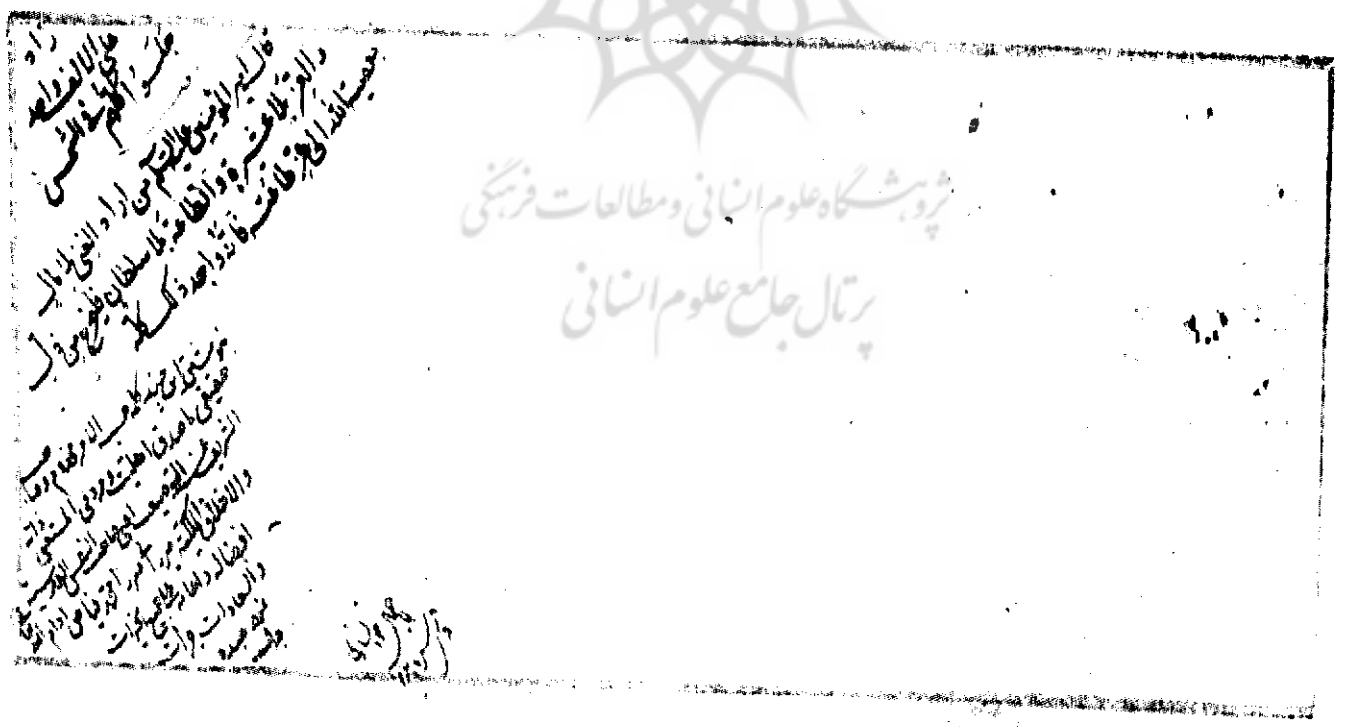

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

خط آقا جمال خوانساری

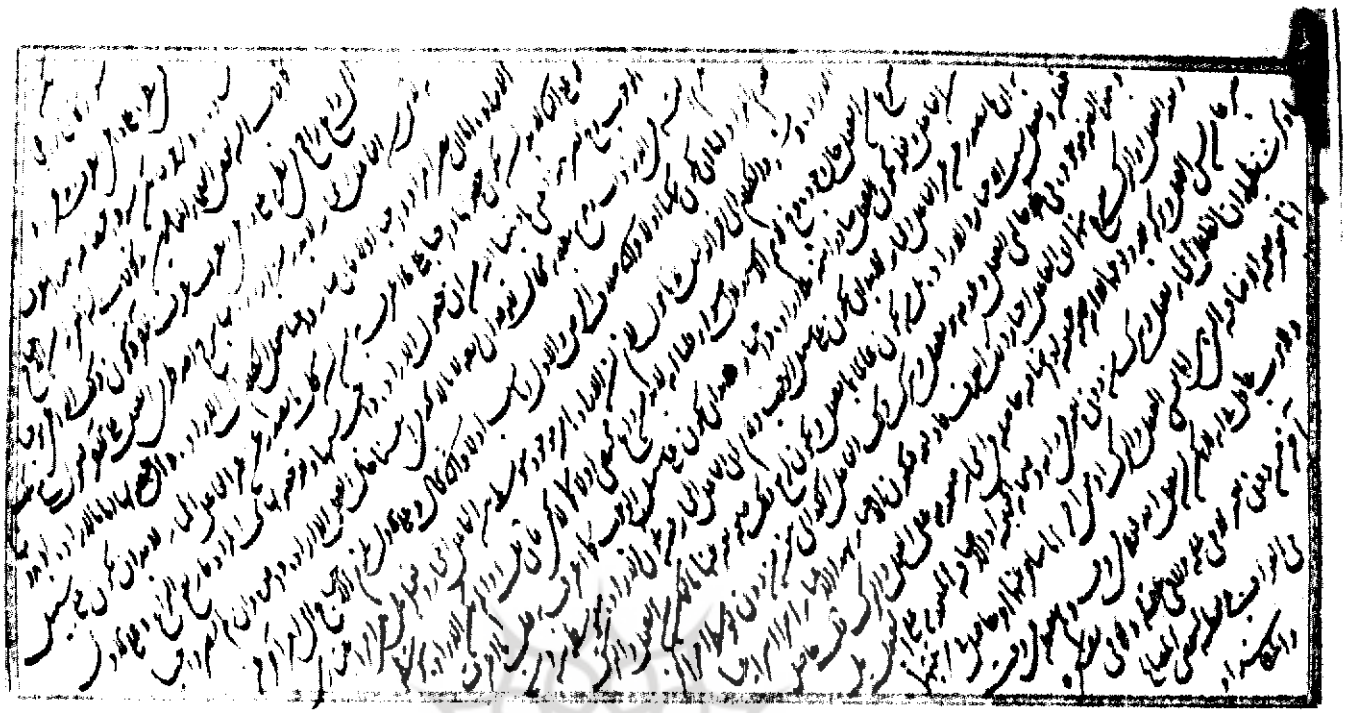

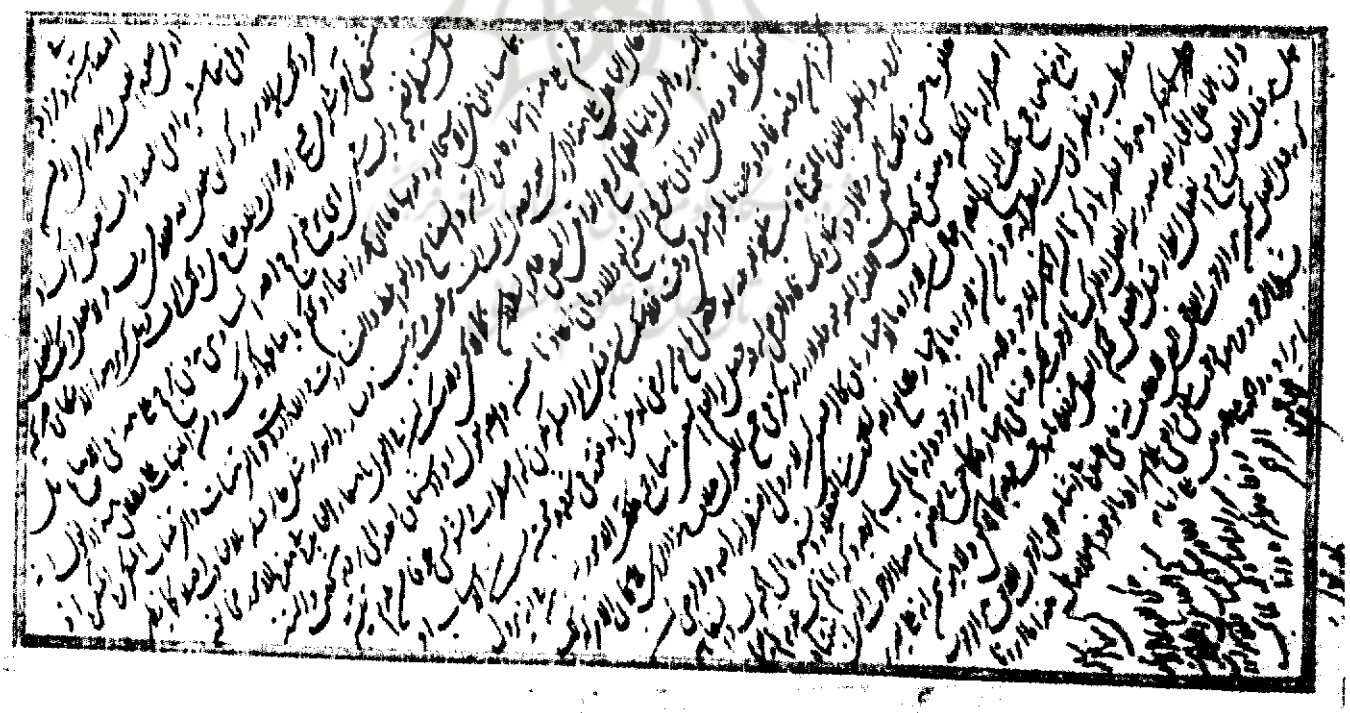

خط آقای حسین خوانساری

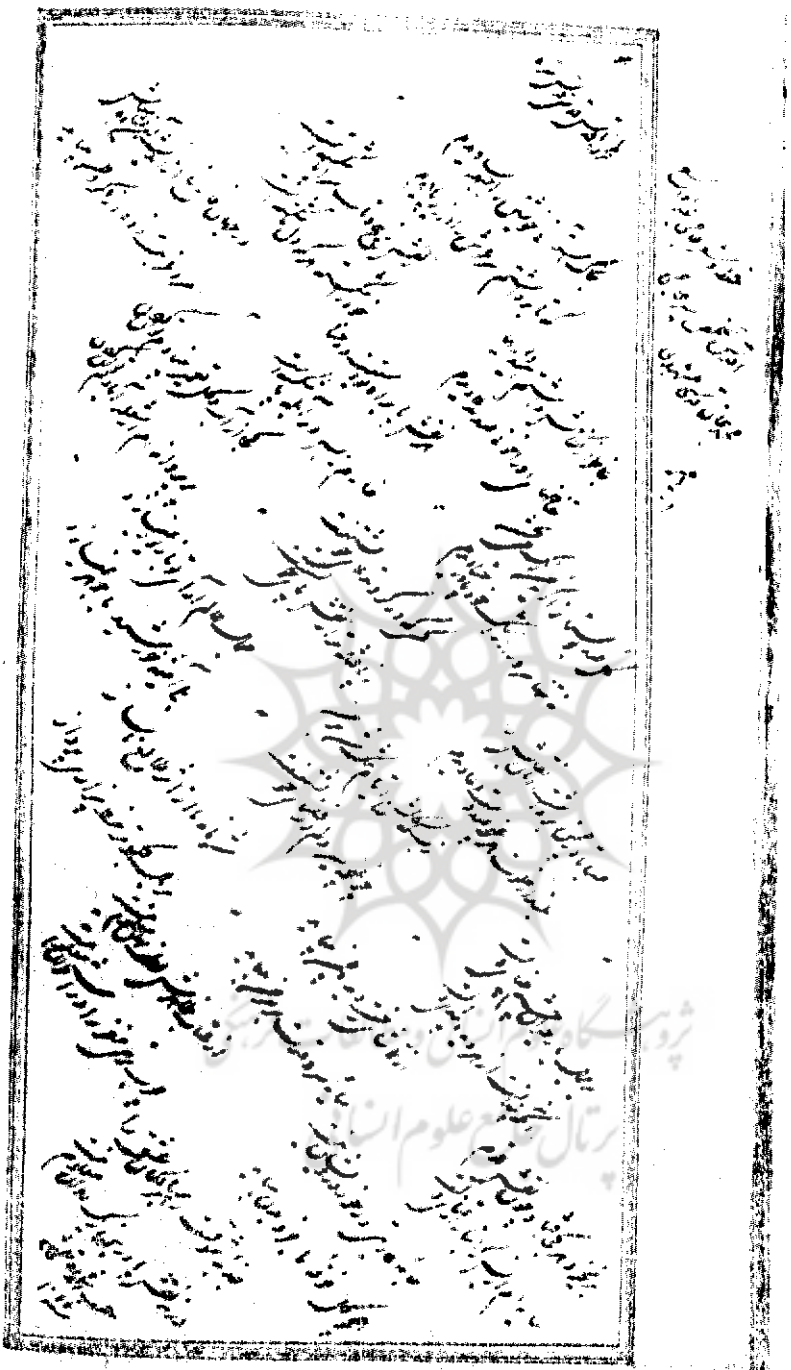

خط حاجی عبدالواسع اقدس مشهدی

بسم الله الرحمن الرحيم

روى انه وجد بخط مولانا ابي محمد الحسن بن علي العسكري عليه السلام ما صورته
قد صعدنا ذرى الحقائق باقدام البينة والولاية ونورنا سبع طبقات اعلام
التقوى بالهداية نحن ليوث الوغى وغيوث الندى وطغاة العدى وفينا
السيف والقلم في العاجل ولواء الحمد في الآجل واسباطنا جلفنا الدين
وخلفاء النبيين ومصابيح الامم ومفاتيح الكرم فالكليم لبس حلة الاصطفا
لما شاهدنا منه الوفاء وروح القدس في جنان الصاغورة ذاق من
صدأتنا الباكورة وشيعتنا الفئة الناجية والفرقة الزاكية صاروا
لنا ردءا اوصونا وعلى الظلمة البا وعونا وسينفجر لهم ينابيع الحيوان
بعد الظمأ الى النيران تمام الم وطه والطواسين وهذا الكتاب ذرة من
جبل الرحمة وقطرة من بحر الحكمة وكتب الحسن بن علي العسكري في سنة
اربع وخمسين ومائتين وكتب محمد بن مرتضى المدعو بمحسن تذكرة

بسم الله الرحمن الرحيم

روى في الخصال عن ابي سعيد الخدري قال قال رسول الله صلى الله عليه وآله
من يرد الله عز وجل به خيرا يحب الائمة من اهل بيتي فقد اصاب خير الدنيا والآخرة فلا
يشك احد انه في الجنة فان في حب اهل بيتي عشرين خصلة عشرا في الدنيا و
عشرا في الآخرة فاما التي في الدنيا فالزهد والحرص على العلم والورع في الدين
والرغبة في العبادة والتوبة قبل الممات والنشاط في قيام الليل واليأس
مما في ايدي الناس والحرص على الحفظ لامر الله عز وجل ونهيه والتاسعة
بغض الدنيا والعاشرة السخاء واما في الآخرة فلا ينشر له ديوان ولا ينصب
له ميزان ويعطى كتابه بيمينه ويكتب له براءة من النار ويبيض وجهه و
يكسى من حلل الجنة ويشفع في مائة من اهل بيته وينظر الله اليه كل
يوم من ثلثمائة الف نظرة والعاشرة يدخل الجنة بغير حساب فطوبى لمحبي اهل
وروى فيه عن ابي عبد الله عليه السلام قال ثلاث صفة المؤمن قوة في دين وحزم في
ايمان وحرص على علم وحرص على فقه ونشاط في هدى وبر في استقامة وانما خوف عدوه
وعلى علم وشكر في رخاء وسخاء في حق وصدق في غنى وكمال في فاقة وعفو في قدرة
وطاعة في نصيحة وورع في رغبة وحرص في جهاد وصلاة في شغل وصبر في شدة
وفي الخير مقدم وفي المكاره صبور وفي الرخاء شكور لا يغتاب ولا يتكبر ولا يجزع
وان بغي عليه صبر لا يظلم الرحم وليس بلعان ولا فظ ولا غليظ ولا يسبقه بصره ولا
يفضحه بطنه ولا يغلبه فرجه ولا يحسد الناس ولا يغتر ولا يبطر ولا يسرف على
نفسه يعفو عن المظلوم ويرحم المساكين نفسه منه في عناء والناس منه في راحة
لا يرغب في عز الدنيا ولا يجزع من الم الدنيا ثم قال فاضلوا عليه ولا تفضلوا
لا يرى في حلم نقص ولا في رأيه وهن ولا في دينه ضياع يرشد من استشاره و
يساعد من يساعده ويكبح عن الباطل والخنا والجهل فهذا صفة المؤمن وروى
في الكافي عن ساعد عن ابي عبد الله عليه السلام قال ثلاث من عامل الناس فلم يظلمهم وحدثهم
فلم يكذبهم ووعدهم فلم يخلفهم كان ممن حرمت غيبته وكملت مروته وظهر عدله
ووجبت اخوته كتب محمد الحسن بن مرتضى عفا الله عنهما تذكرة

خط مبيض كاتبي

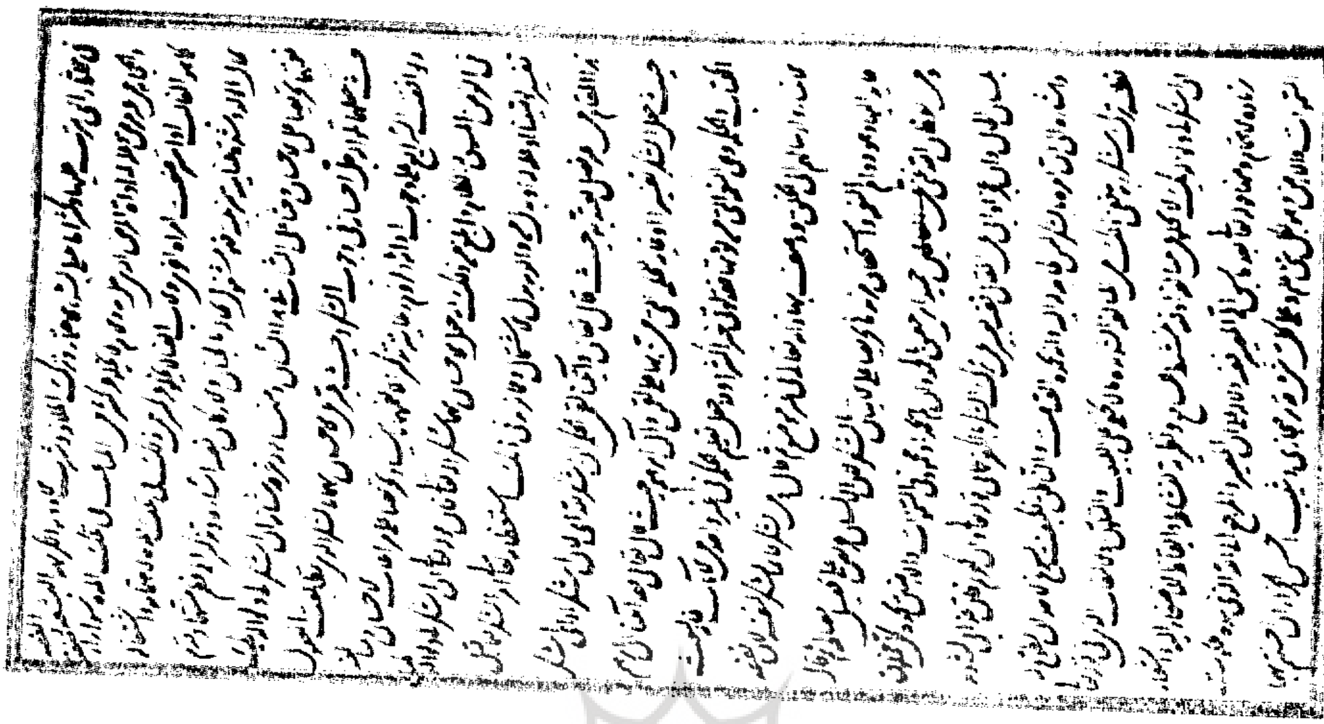

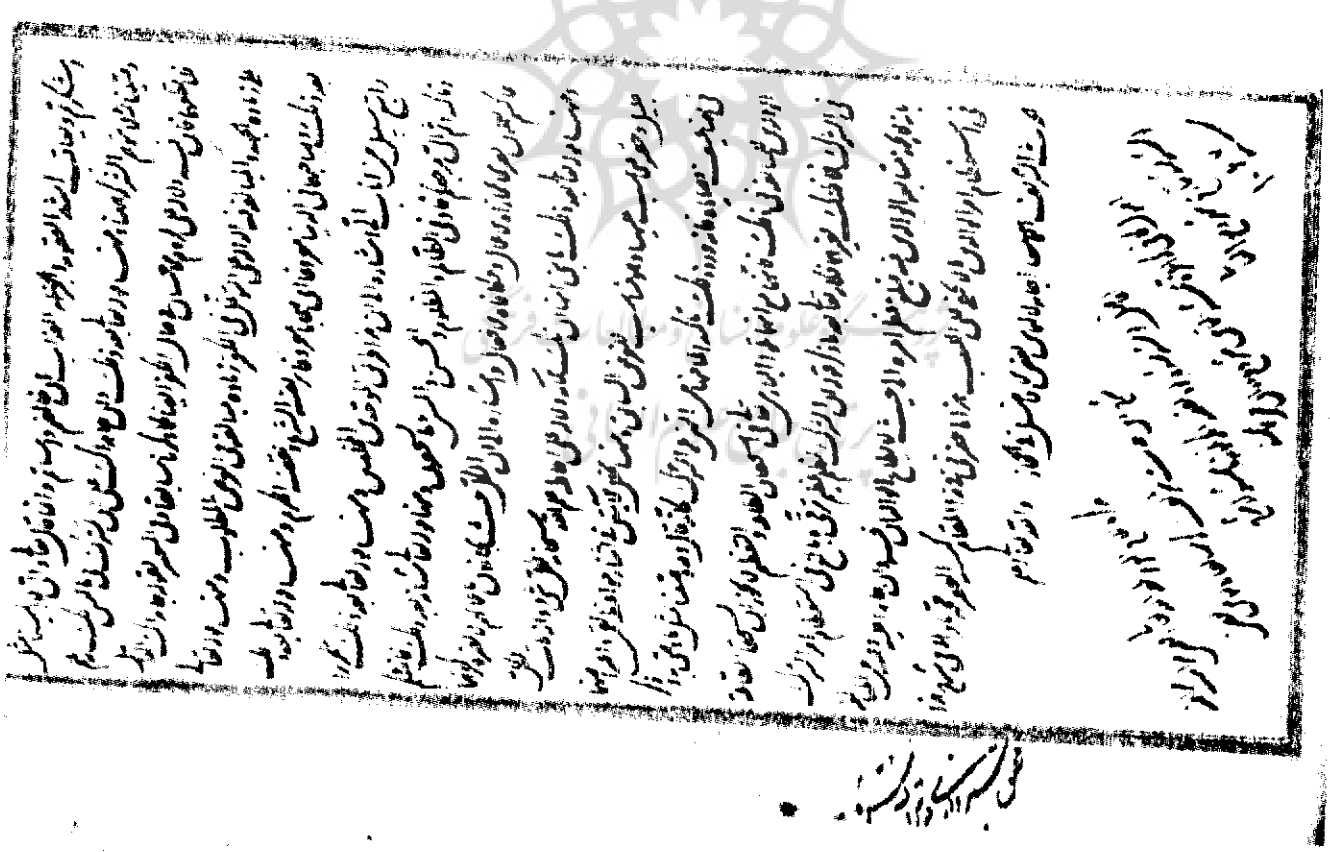

خط محقق محمد باقر سبزواری

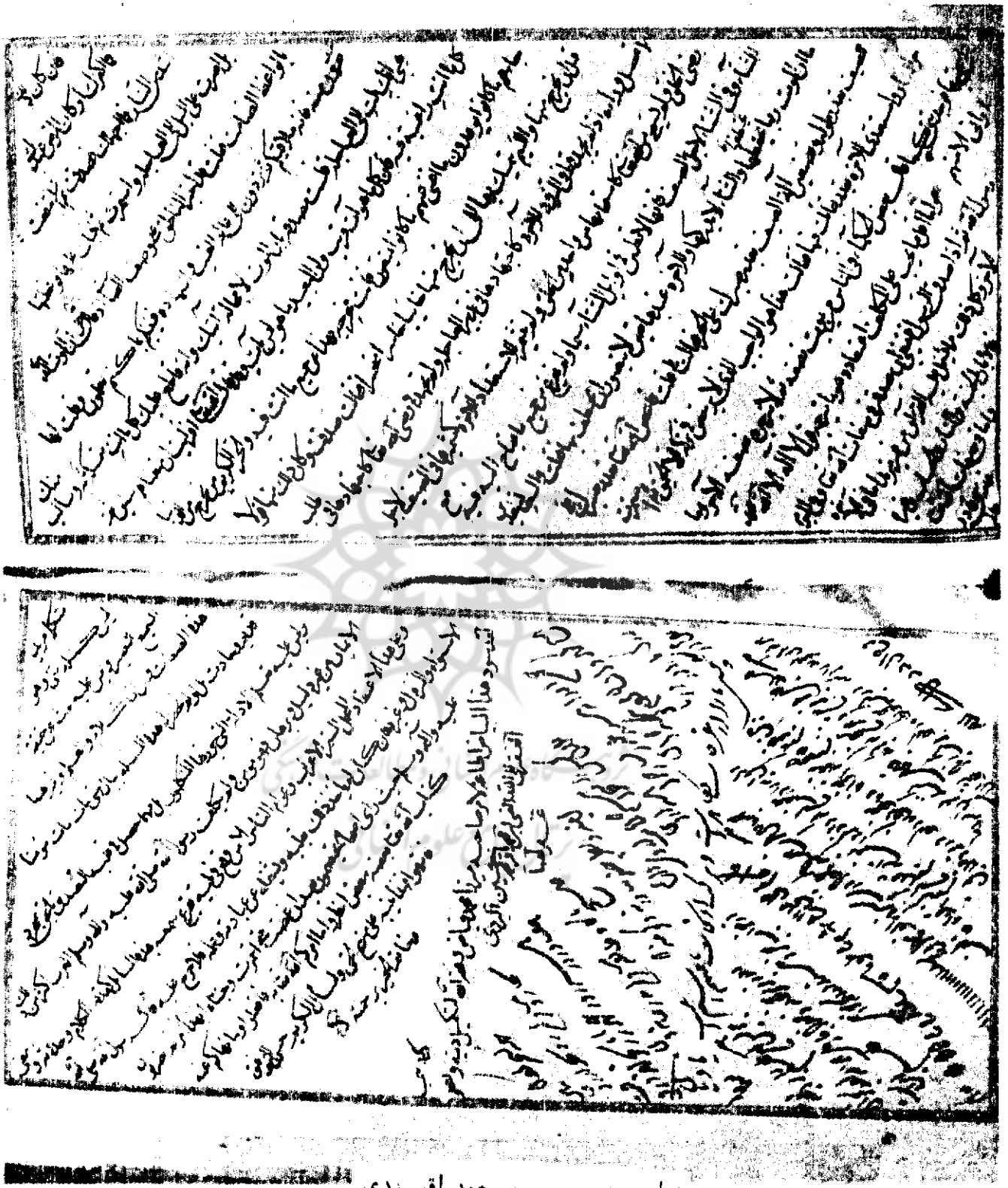

خط محمد حسین بن محمد باقر یزدی

خط ملا محمد صالح بن احمد مازندرانی

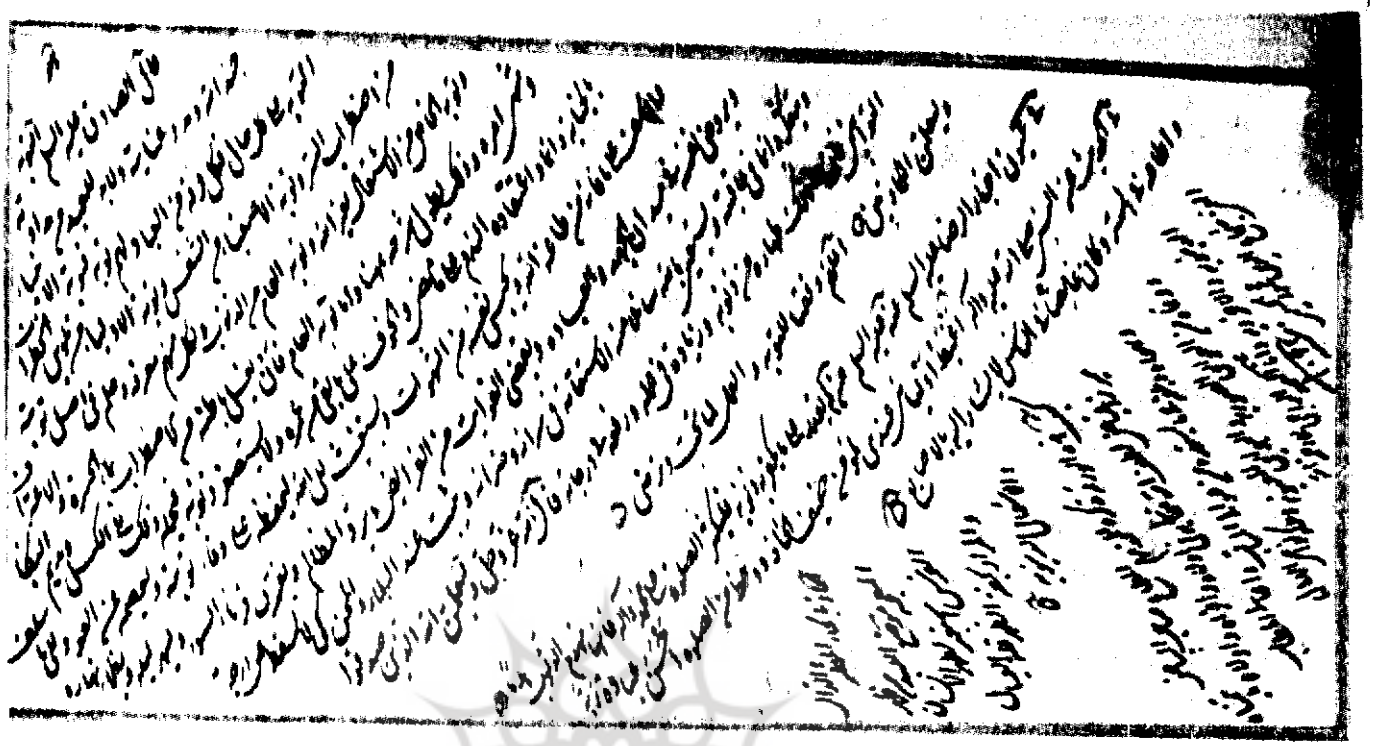

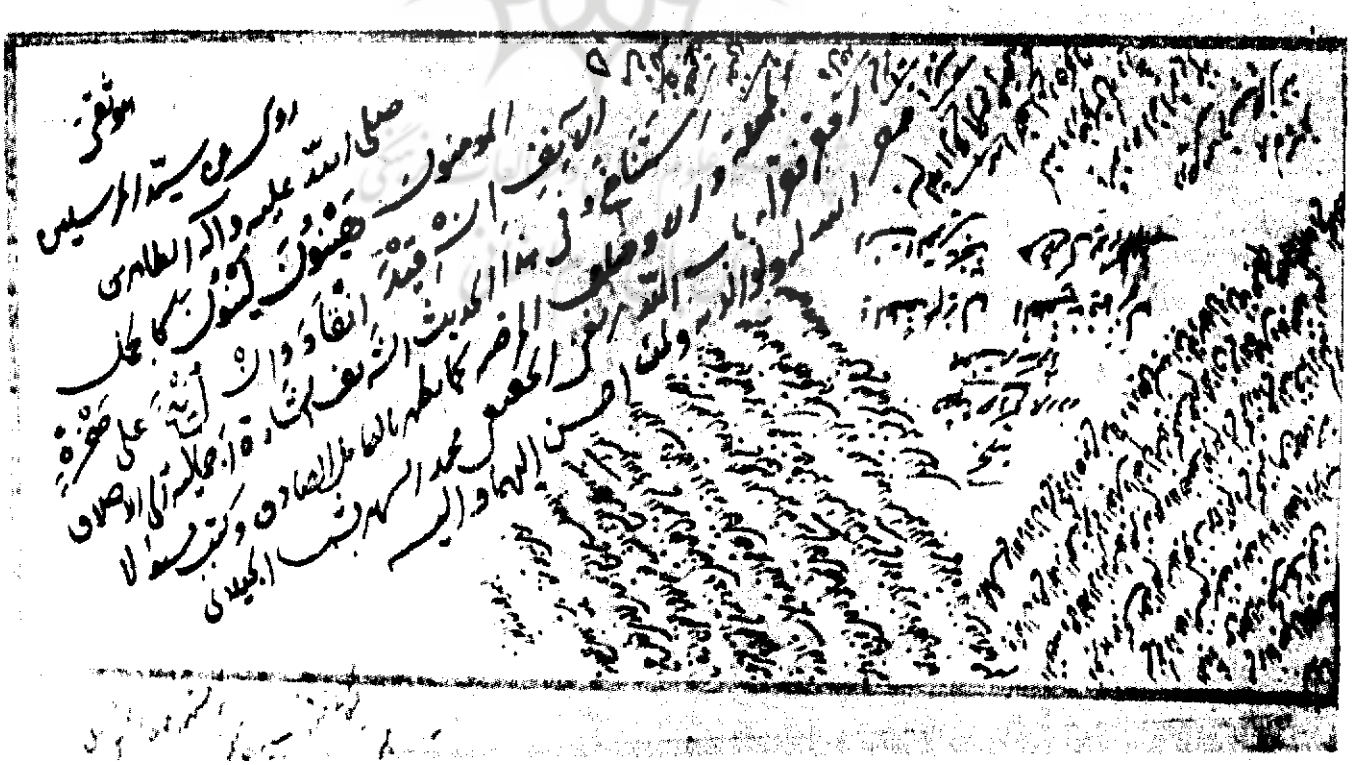

خط شجاع‌الدین محمود حسینی و شمسای گیلانی